

2. STÁTNÍ ROZPOČTOVÉ VÝDAJE NA VÝZKUM A VÝVOJ

2.1 Základní údaje za Českou republiku

V **zákoně o státním rozpočtu na rok 2023** byla schválena podpora výzkumu a vývoje²⁷, a to **včetně** předfinancování projektů, které mají být kryty prostředky z rozpočtu EU, ve výši 49,5 mld. Kč. Z této částky tvořily **národní zdroje** (tj. bez předfinancování) 40,2 mld. Kč²⁸.

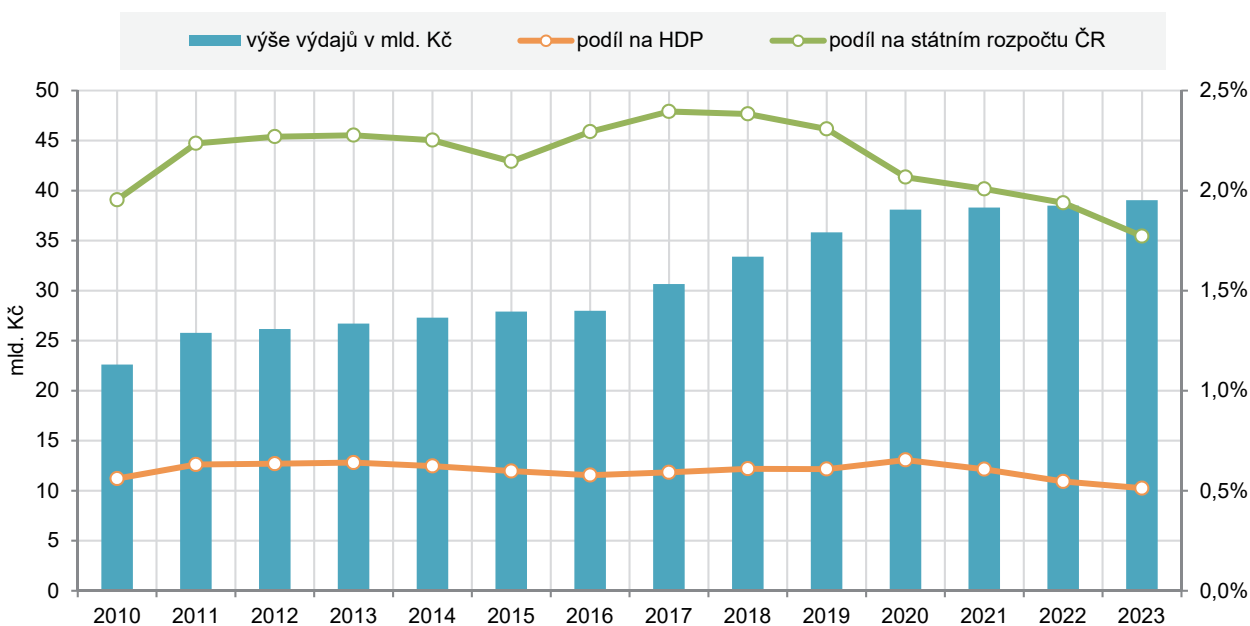
Skutečná podpora výzkumu a vývoje ze státního rozpočtu, a to včetně výdajů, které by měly být kryty z příjmů ze zahraničních programů (EU a finanční mechanismy EHP a Norských fondů), dosáhla, dle **Státního závěrečného účtu ČR za rok 2023**, rovných 49,0 mld. Kč. **Národní zdroje** bez výše uvedeného předfinancování zahraničních programů činily 38,9 mld. Kč.

Upozornění: Pokud se jedná o financování VaV ze zdrojů EU, ukazatel GBARD zahrnuje pouze tzv. **národní zdroje**, tj. zahrnuje i **spolufinancování** ze státního rozpočtu ČR programů EU určených na podporu VaV v Česku. Naopak ukazatel GBARD **nezahrnuje** částky ze státního rozpočtu určené na **předfinancování** této podpory VaV ze zdrojů EU.

Na základě administrativních údajů z Informačního systému výzkumu, vývoje a inovací, zpracovaných ČSÚ v rámci roční mezinárodní statistické úlohy Státní rozpočtové výdaje na výzkum a vývoj, dosáhla celková přímá veřejná podpora VaV v Česku za rok 2023 částky **39,0 mld. Kč (ukazatel GBARD)**.

Upozornění: Pokud není uvedeno jinak, veškeré níže uvedené údaje o státních rozpočtových výdajích na VaV (ukazatel GBARD) vycházejí z částek skutečně vynaložených v daném roce na VaV, jak byly uvedeny v **Informačním systému výzkumu, vývoje a inovací** pro daný rok²⁹. Tyto údaje byly pouze upraveny dle metodiky OECD, které do ukazatele GBARD nezahrnují například některé administrativní náklady na VaV.

GRAF 2-1: Státní rozpočtové výdaje na VaV v Česku; 2010–2023

Zdroj: ČSÚ, Statistika státních rozpočtových výdajů na VaV (GBARD) a Roční národní účty

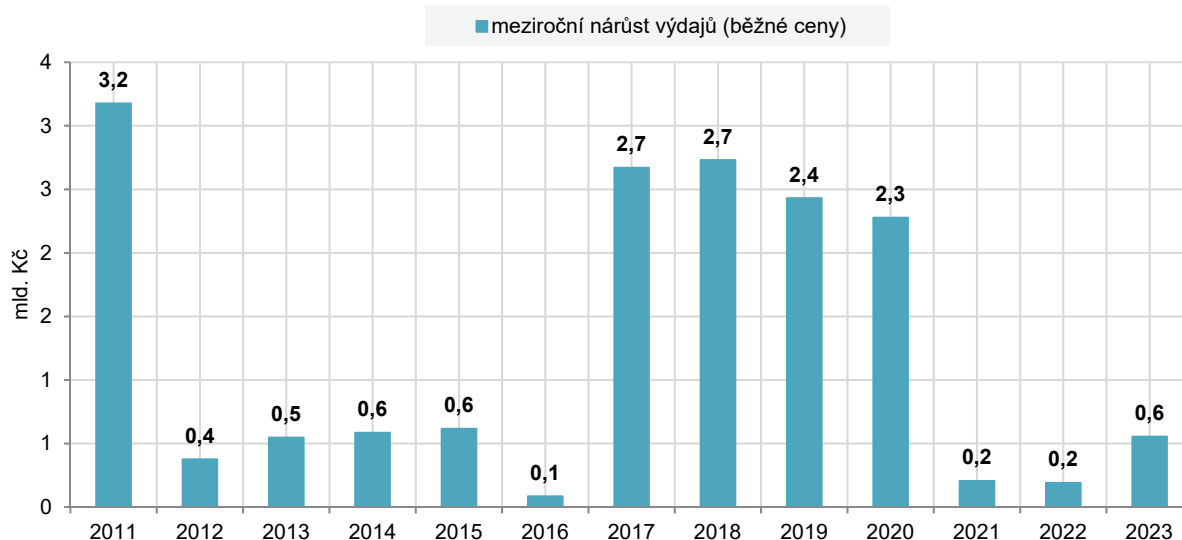
²⁷ Státní rozpočet operuje ve své terminologii i s pojmem **inovace**: Návrh výdajů státního rozpočtu ČR na výzkum, experimentální vývoj a inovace.

²⁸ <https://vyzkum.gov.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=1046493>

²⁹ <https://www.isvavai.cz/>

Ve srovnání s rokem 2022 vzrostly celkové státní rozpočtové výdaje na VaV (GBARD) v Česku o 1,4 %, v absolutním vyjádření se zvýšily o 554 mil. Kč na výše uvedených 39 039 mil. Kč. V předchozích dvou letech se meziročně přímá veřejná podpora VaV zvyšovala přibližně o 200 mil. Kč. Naopak v letech 2017 až 2020 se tyto výdaje státu každoročně navyšovaly o více než 2 mld. Kč. Podrobněji následující graf č. 2-2.

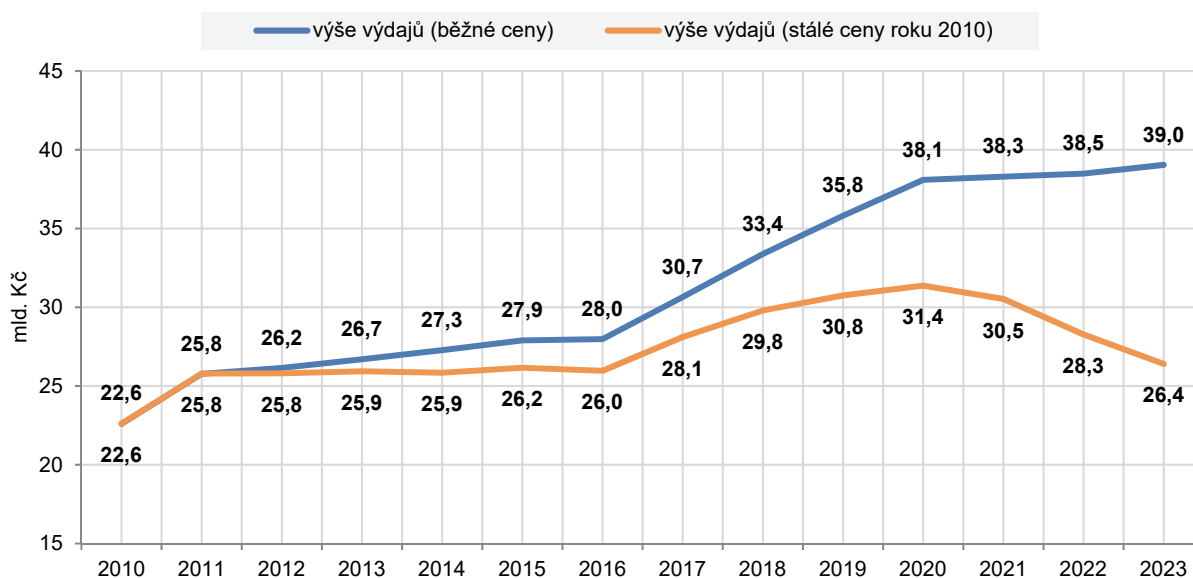
GRAF 2-2: Státní rozpočtové výdaje na VaV v Česku – meziroční nárůsty; 2011–2023

Zdroj: ČSÚ, Statistika státních rozpočtových výdajů na VaV (GBARD)

Při zohlednění inflace prostřednictvím cenového deflátoru HDP³⁰ došlo v roce 2023 meziročně již třetí rok v řadě k propadu financování výzkumu a vývoje ze státního rozpočtu. Ve srovnatelných (stálých) cenách roku 2010 se výdaje státu na VaV v minulém roce snížily přibližně na úroveň roku 2016. Podrobněji následující graf č. 2-3.

GRAF 2-3: Státní rozpočtové výdaje na VaV v Česku (běžné a stálé ceny roku 2010); 2010–2023

Zdroj: ČSÚ, Statistika státních rozpočtových výdajů na VaV (GBARD) a Roční národní účty

³⁰ Deflátor HDP představuje poměr HDP v běžných cenách k HDP ve stálých cenách. https://csu.gov.cz/produkty/hmu_cr

V roce 2023 se státní rozpočtové výdaje na VaV (ukazatel GBARD) rovnaly **0,51 % hrubého domácího produktu (HDP)³¹ České republiky**. Jedná se o nejnižší podíl od roku 2008. V roce 2022 dosáhl tento podíl hodnoty 0,55 % a v roce 2021 to bylo 0,61 %. HDP tedy roste nominálně rychleji než státní rozpočtové výdaje na VaV. Podrobněji graf č. 2-1 výše nebo tabulka č. 2-1 níže. Česko se tak vzdaluje strategickému cíli 1 % těchto výdajů ve vztahu k HDP, který je uveden v Inovační strategii České republiky 2019–2030³², která je známá i pod názvem *The Czech Republic: The Country For The Future*.

Na **celkových výdajích státního rozpočtu** se státní rozpočtové výdaje na VaV v roce 2023 podílely **1,77 %**. Podíl výzkumu a vývoje na celkových výdajích státního rozpočtu v Česku se snižuje šestým rokem v řadě, a to z nejvyšší hodnoty 2,40 % v roce 2017 na výše uvedených 1,77 % v roce minulém. Podrobněji opět graf č. 2-1 výše nebo tabulka č. 2-1 níže.

Na **veřejných rozpočtech** (z anglického Government expenditure)³³, které vycházejí ze statistiky Výdaje vládních institucí podle funkcí (COFOG), se státní rozpočtové výdaje na VaV v Česku v minulém roce podílely **1,17 %** - jde o nejnižší podíl od roku 2005. Tento podílový ukazatel - **Share of GBARD in total general government expenditure** - se používá pro mezinárodní srovnání³⁴.

TAB 2-1: Státní rozpočtové výdaje na VaV v Česku – základní podílové ukazatele

	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Podíl na HDP	0,56%	0,60%	0,58%	0,59%	0,61%	0,61%	0,65%	0,61%	0,55%	0,51%
Podíl na státním rozpočtu	1,95%	2,15%	2,29%	2,40%	2,38%	2,31%	2,07%	2,01%	1,94%	1,77%
Podíl na veřejných rozpočtech	1,30%	1,43%	1,47%	1,54%	1,52%	1,51%	1,41%	1,35%	1,27%	1,17%

Zdroj: ČSÚ, Statistika státních rozpočtových výdajů na VaV (GBARD) a Roční národní účty

V roce 2023 celkové výdaje na VaV v Česku (**ukazatel GERD**) meziročně vzrostly o 4,8 % na 140 mld. Kč. Státní rozpočet se v tomto roce **podílel na financování výzkumu a vývoje v Česku z necelých 30 %** - podrobněji viz graf č. 2-4 na následující straně. Za meziročním nárůstem celkových výdajů na VaV o 6,4 mld. Kč na výše zmíněných 140 mld. Kč byl především nárůst financování VaV ze soukromých (podnikových) zdrojů, které meziročně vzrostly o 5,9 mld. Kč (7 %) na 87,6 mld. Kč v roce 2023.

Poznámka: Celkové výdaje na výzkum a vývoj jsou sledovány ČSÚ v rámci **Ročního zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01** přímo u subjektů provádějících VaV na území České republiky pomocí ukazatele tzv. **hrubých domácích vnitřních výdajů na výzkum a vývoj**, který je označován anglickou zkratkou **GERD (Gross Domestic Expenditure on R&D)**. Tento ukazatel zahrnuje veškeré neinvestiční a investiční výdaje vynaložené ve sledovaném roce na výzkum a vývoj prováděný na území daného státu, a to bez ohledu na zdroj a způsob jejich financování. Mezi základní charakteristiky sledované v oblasti statistiky celkových výdajů na VaV, ale i výdajů uskutečněných v jednotlivých sektorech a pracovištích VaV, patří **původ finančních zdrojů** určených na provádění VaV³⁵.

³¹ V roce 2024 provedl ČSÚ mimořádnou revizi národních účtů za celou časovou řadu, která se promítla do nominální výše HDP. Více zde: https://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.avizo_revize Tato revize měla vliv na změnu podílového ukazatele GBARD jako % HDP publikovaného v předchozích vydáních této publikace.

³² <https://vyzkum.gov.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=866015>

³³ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/government-finance-statistics/overview>

³⁴ V Česku jde o ekvivalent ukazatele *Celkové výdaje vládních institucí*. Více zde: <https://csu.gov.cz/vladni-financi-statistika>

³⁵ Podrobnější údaje o financování výzkumu a vývoje z jednotlivých zdrojů zjištěné v rámci Ročního zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01 naleznete na následujícím odkazu: <https://csu.gov.cz/vydaje-na-vav>

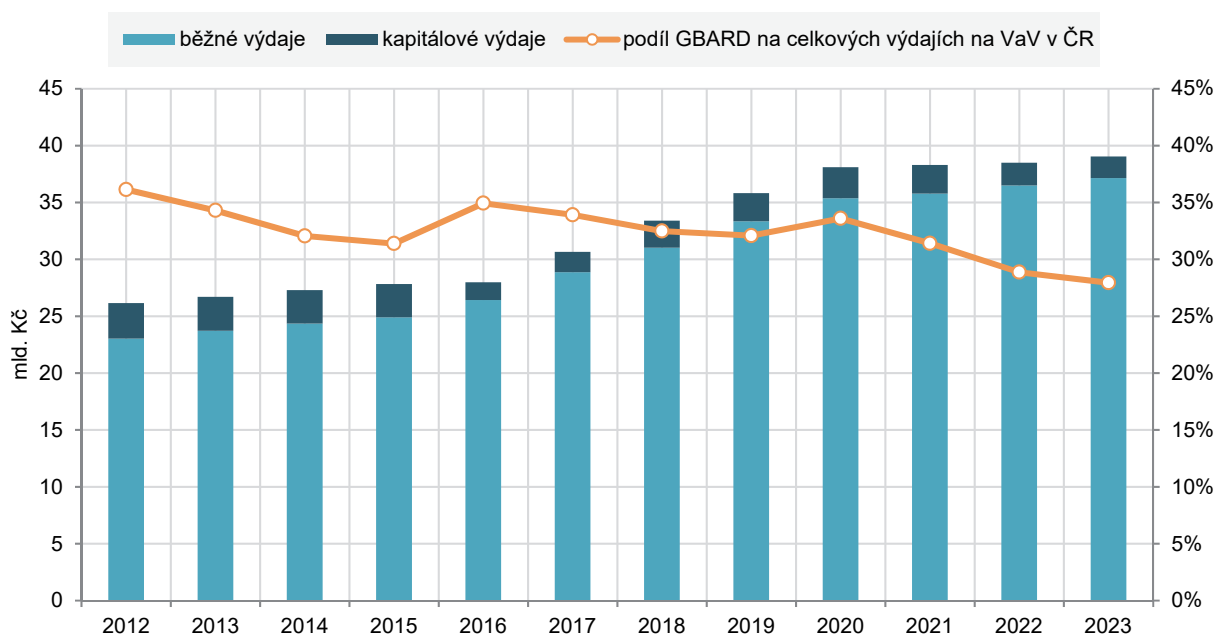

2.2 Státní rozpočtové výdaje na VaV podle typu výdajů

Převážná část státní rozpočtové podpory VaV spadá do kategorie **běžných (neinvestičních) výdajů**. Jedná se zejména o mzdové (osobní) náklady na výzkumné a vývojové pracovníky a ostatní neinvestiční náklady, kam se řadí nákup materiálu, vybavení, energií a administrativní a ostatní režijní náklady přímo související s VaV. V roce 2023 bylo ze státního rozpočtu na **běžné výdaje** na VaV vynaloženo **37,1 mld. Kč**, což odpovídá podílu **95,1 %** z celkových státních rozpočtových výdajů na VaV.

Podíl **kapitálových (investičních) výdajů** na GBARD dosáhl v minulém roce **4,9 %**, což v absolutním vyjádření představuje **1,9 mld. Kč**. Jedná se o pořízení pozemků, budov a staveb včetně jejich technického zhodnocení pro potřeby prováděného VaV a dále nákup dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku (tj. např. pořízení strojů, přístrojů, zařízení, softwaru a dalšího technického vybavení, zařízení a poznatků sloužícího k provádění VaV činnosti). Kapitálové výdaje v Česku úzce souvisely zejména s čerpáním unijních fondů a budováním výzkumné infrastruktury a jejich spolufinancování z národních veřejných zdrojů³⁶. Nejvyšší podíl kapitálových výdajů na ukazateli GBARD, a to ve výši 12 %, byl zaznamenán v roce 2012, od kterého jsou data v tomto členění dostupná. Blíže viz graf 2-4.

GRAF 2-4: Státní rozpočtové výdaje na VaV v Česku podle typu výdajů (mld. Kč; %); 2012–2023

Zdroj: ČSÚ, Statistika státních rozpočtových výdajů na VaV (GBARD) a Roční statistické zjišťování o VaV VTR 5-01

V rámci jednotlivých rozpočtových kapitol podílejících se na financování VaV ze státního rozpočtu vykázala nejvyšší podíl kapitálových výdajů Akademie věd ČR (14,4 % z rozpočtu AV ČR), kde se jedná zejména o financování infrastruktury ústavů AV ČR, a dále Ministerstvo obrany (11,2 %). Následuje Ministerstvo dopravy s podílem 8,8 %. U Ministerstva průmyslu a obchodu podíl činil rovných 8 %. Ministerstvo vnitra vynaložilo na kapitálové výdaje související s VaV 4,1 % z celkových výdajů na VaV, které v roce 2023 rozdělvalo. V případě Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, tj. resortu, který rozděljuje na podporu výzkumu a vývoje nejvíce peněz, dosáhl podíl kapitálových výdajů 3,4 %. Naopak téměř nulové kapitálové výdaje na VaV najdeme v rozpočtových kapitolách, které poskytují převážně účelovou podporu, jako jsou Technologická a Grantová agentura.

³⁶ Výdaje na nově budované výzkumné infrastruktury z prostředků Národního plánu obnovy spadají primárně do předfinancování prostředků EU a nejsou tedy v souladu s metodikou součástí státních rozpočtových výdajů na VaV (národní zdroje).

2.3 Státní rozpočtové výdaje na VaV podle formy financování

Odlíšný pohled na státní rozpočtovou podporu výzkumu a vývoje poskytuje členění státních rozpočtových výdajů na VaV podle formy podpory na účelovou a institucionální.

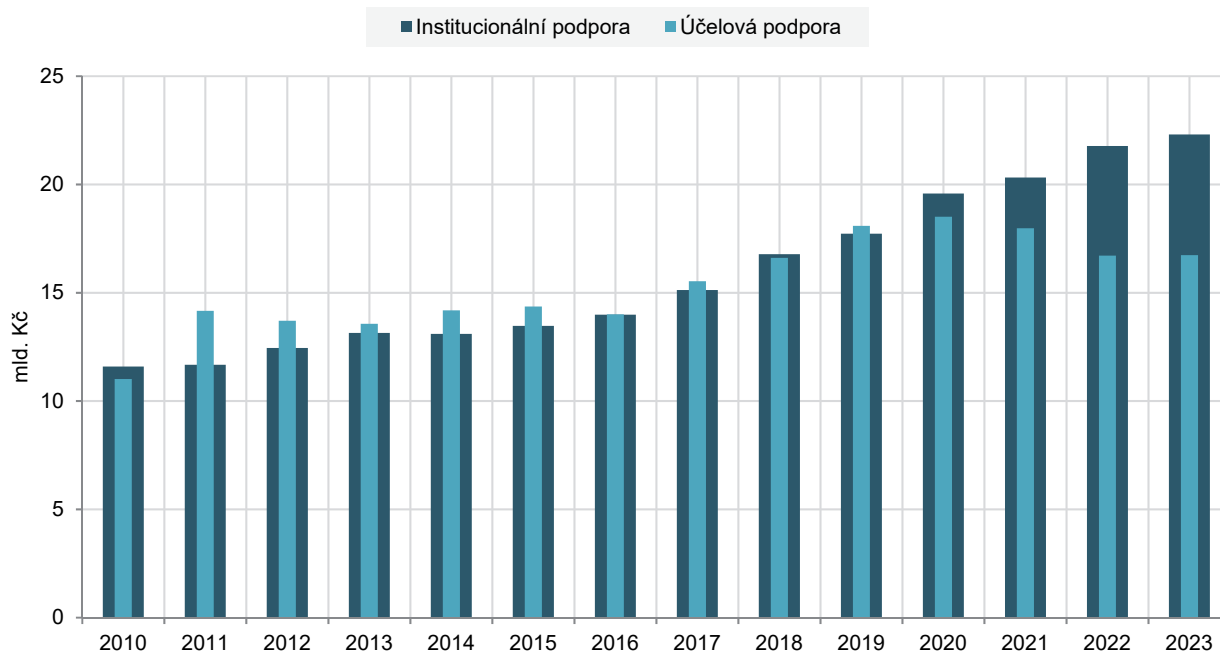
Institucionální podpora zahrnuje podle metodiky statistiky GBARD především dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumných organizací, specifický vysokoškolský výzkum, podporu mezinárodního VaV a financování infrastruktury Akademie věd ČR.

Účelová podpora zahrnuje především projekty VaV financované v rámci národních programů vyhlašovaných jednotlivými ministerstvy (např. projekty sdílených činností financované MŠMT nebo projekty TRIO a nově TWIST financované z rozpočtu MPO), Grantovou agenturou ČR nebo Technologickou agenturou ČR (např. programy BETA, GAMA, SIGMA nebo TREND) a **dále spolufinancování** ze státního rozpočtu programů EU určených na podporu VaV v Česku. Jde především o Operační programy a Národní plán obnovy.

V letech 2010 až 2019, kromě roků 2010 a 2018, byla účelová podpora vyšší než institucionální. V posledních třech letech roste podíl institucionální podpory na úkor účelové. Mezi roky 2020 a 2023 vzrostla institucionální podpora VaV ze státního rozpočtu o 14 % (absolutně o 2,7 mld. Kč), naopak účelová ve stejném období poklesla o 10 % (1,8 mld. Kč). Podrobněji následující graf 2-5. Za růstem institucionální podpory stojí navýšení prostředků na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumných institucí a to zejména mezi roky 2021 a 2022.

V roce 2023 bylo ze státního rozpočtu formou **institucionální podpory** do VaV alokováno **22,3 mld. Kč (57 %)** a **účelovou formou 16,7 mld. Kč (43 %)**. V roce 2023 účelová podpora VaV ze státního rozpočtu meziročně stagnovala, zatímco institucionální vzrostla o 0,5 mld. Kč (+2,4 %).

GRAF 2-5: Státní rozpočtové výdaje na VaV v ČR podle formy financování (mld. Kč); 2010–2023

Zdroj: ČSÚ, Statistika státních rozpočtových výdajů na VaV (GBARD)

Výši jednotlivých forem financování ovlivňuje i čerpání prostředků z Operačních programů a investice do infrastruktury VaV. V roce 2023 dosáhlo spolufinancování projektů hrazených z **Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF)** určených na výzkum a vývoj ze státního rozpočtu **672 mil. Kč** a podílelo se tak 1,7 % na státních rozpočtových výdajích na VaV. **Poplatky a příspěvky na mezinárodní spolupráci** ve VaV, které jsou hrazeny formou institucionální podpory z rozpočtu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva obrany, dosáhly v roce 2023 celkem **2 mld. Kč**. Oproti roku 2022 došlo k navýšení mezinárodní podpory VaV o 0,5 mld. Kč.

V Česku patří dlouhodobě mezi největší poskytovatele **institucionální podpory Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy** (dále MŠMT) a **Akademie věd České republiky** (dále AV ČR). V roce 2023 pocházelo ze zdrojů těchto dvou institucí 85 % všech institucionálních výdajů na VaV v Česku. Institucionální podpora ze strany MŠMT směřuje především do veřejných vysokých škol (10 mld. Kč v roce 2023). AV ČR rozdělila mezi své výzkumné ústavy 6,9 mld. Kč včetně financování infrastruktury AV ČR. V případě Ministerstva zemědělství a Ministerstva průmyslu a obchodu přesáhla výše institucionální podpory 0,5 mld. Kč. Pouze Grantová a Technologická agentura neposkytují žádnou institucionální podporu.

Účelová (projektová) podpora VaV byla v roce 2023 financována na území Česka prostřednictvím deseti rozpočtových kapitol. Nejvýznamnějším poskytovatelem této podpory byla v roce 2023 **Technologická agentura ČR** (dále TA ČR)³⁷. Agentura byla založena primárně za účelem podpory aplikovaného výzkumu s důrazem na spolupráci mezi podniky, vysokými školami a veřejnými výzkumnými institucemi. Financování projektů například v programech „EPSILON“³⁸, „ZÉTA“³⁹ nebo „TREND“⁴⁰ je realizováno výhradně účelovou formou podpory. V roce 2023 poskytla TA ČR na účelovou podporu VaV celkem **5,2 mld. Kč**, což odpovídalo 31 % celkové účelové podpory poskytnuté na VaV v Česku v daném roce. Hlavními příjemci účelové podpory od TA ČR byly soukromé podniky (1,9 mld. Kč) a veřejné vysoké školy (2 mld. Kč) – údaje za rok 2023.

Druhým nejvýznamnějším poskytovatelem účelové podpory v ČR byla v roce 2023 **Grantová agentura ČR** (dále jen GA ČR), která podporuje každoročně granty zaměřené zejména na základní výzkum. Finanční prostředky jsou poskytovány nejlepším projektům ze všech oborů vědy na základě veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji. V roce 2023 rozdělila Grantová agentura na projekty VaV finanční prostředky ve výši **4,6 mld. Kč**, což odpovídalo 28% podílu na účelovém veřejném financování VaV v ČR.

MŠMT rozdělilo v roce 2023 účelové prostředky ve výši **3,8 mld. Kč**. Jednalo se téměř o čtvrtinu z celkových účelových státních rozpočtových výdajů na VaV v ČR. MŠMT poskytuje podporu na základní a aplikovaný VaV prováděný především na veřejných vysokých školách. Patří sem, podle metodiky OECD uvedené ve Frascati manuálu, i spolufinancování projektů VaV hrazených ze zdrojů EU ze státního rozpočtu, a to ve výši 645 mil. Kč v roce 2023.

Ministerstvo zdravotnictví se zabývá podporou výzkumu v oblasti zdraví. V roce 2023 podpořilo VaV projekty v této oblasti celkovou částkou **1,1 mld. Kč**. Hlavními příjemci podpory byly nemocnice (včetně fakultních) a veřejné vysoké školy.

Ministerstvo průmyslu a obchodu (dále MPO) bylo nejvýznamnějším poskytovatelem účelové podpory v letech 2000 až 2011. Část aplikovaného výzkumu je nyní hrazena z rozpočtové kapitoly TA ČR. V roce 2023 poskytlo MPO účelovou podporu ve výši **201 mil. Kč**. MPO podporuje především aplikovaný výzkum a experimentální vývoj. Financování projektů VaV probíhá zejména prostřednictvím programu „The Country for the Future“. Hlavními příjemci účelové podpory MPO jsou soukromé národní podniky. V roce 2023 činil podíl MPO na celkovém účelovém financování VaV 1,2 %.

³⁷ <https://www.tacr.cz/programy-a-souteze/programy/>

³⁸ Program EPSILON se zaměřuje na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje zaměřených převážně na průmyslové technologie, jejichž výsledky mají rychlé uplatnění na trhu.

³⁹ Program ZÉTA je zaměřen na podporu začínajících výzkumníků a výzkumníků v inovačních aktivitách a kultuře rovných příležitostí projektů.

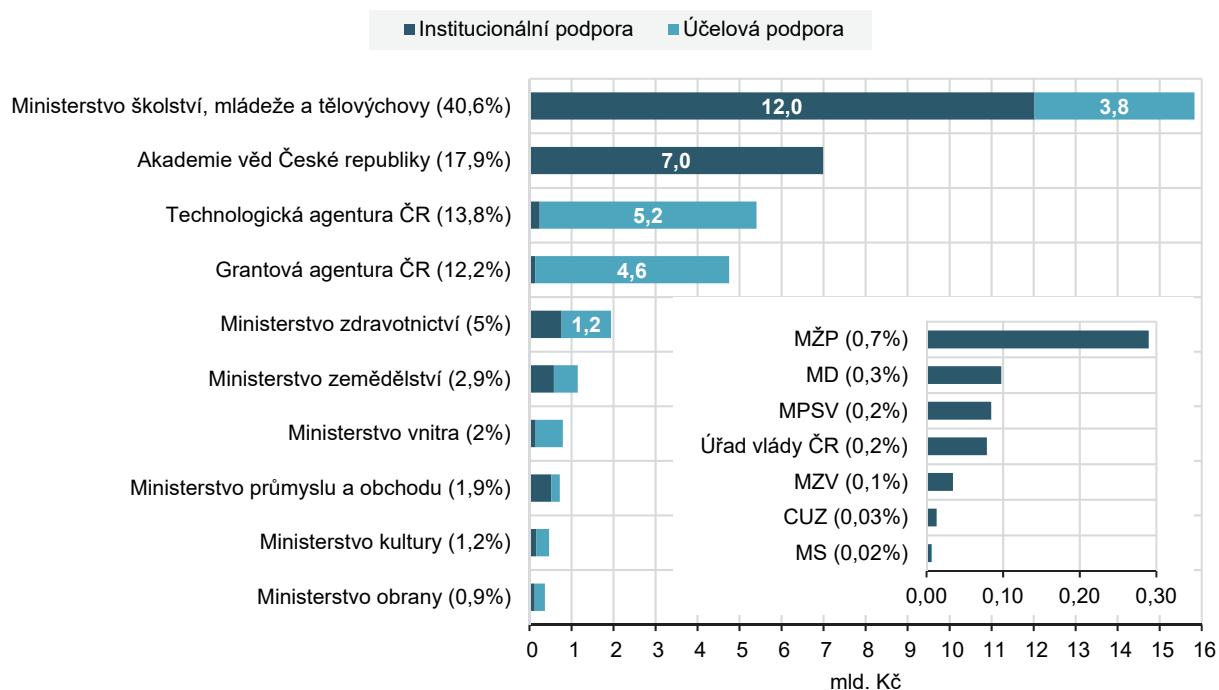
⁴⁰ Program na podporu průmyslového výzkumu a experimentálního vývoje TREND (dále jen „Program“) byl schválen usnesením vlády č. 202 ze dne 25. března 2019. Garantem realizace Programu je Ministerstvo průmyslu a obchodu, poskytovatelem podpory je Technologická agentura České republiky.

2.4 Státní rozpočtové výdaje na VaV podle poskytovatelů

Nejvýznamnějším poskytovatelem veřejné podpory VaV v Česku je dlouhodobě **MŠMT**. Prostřednictvím rozpočtové kapitoly MŠMT bylo v roce 2023 do výzkumných a vývojových aktivit alokováno **15,8 mld. Kč**, což odpovídá **41%** podílu z celkového objemu státních rozpočtových výdajů na VaV. Převážná většina těchto finančních prostředků (76 %) byla poskytnuta formou institucionální podpory (podrobněji viz předchozí kapitola). Největší část z rozpočtu MŠMT na VaV (11,4 mld. Kč, 72 %) byla určena na financování VaV prováděného na veřejných vysokých školách. Jedná se jak o institucionální podporu v rámci všeobecného rozvoje znalostí na vysokých školách (10 mld. Kč), tak i o účelové financování (1,4 mld. Kč). Financování VaV z rozpočtové kapitoly MŠMT v minulém roce vzrostlo o 3,9 % (600 mil. Kč).

MŠMT spolufinancuje a předfinancuje čerpání finančních prostředků z Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF). V rámci programového období 2014 až 2020 se jednalo o Operační program výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV)⁴¹, kde dochází k dočerpávání prostředků. V novém programovacím období 2021 až 2027 se jedná o Operační program Jan Ámos Komenský. V roce 2023 dosáhlo spolufinancování VaV projektů z uvedených operačních programů ze státního rozpočtu 645 mil. Kč – jde o částku započítanou do státních rozpočtových výdajů na VaV.

GRAF 2-6: Státní rozpočtové výdaje na VaV v Česku podle poskytovatelů a formy podpory (mld. Kč; podíl na GBARD); 2023

Vysvětlivky: MŠMT (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy), MŽP (Ministerstvo životního prostředí), MD (Ministerstvo dopravy), MPSV (Ministerstvo práce a sociálních věcí), MZV (Ministerstvo zahraničních věcí), MS (Ministerstvo spravedlnosti), CUZ (Český úřad zeměměřičský a katastrální)

Zdroj: ČSÚ, Statistika státních rozpočtových výdajů na VaV (GBARD)

Druhým nejvýznamnějším poskytovatelem veřejné podpory VaV byla v roce 2023 **Akademie věd ČR**, která ze svého rozpočtu v roce 2023 podpořila výzkum a vývoj ve výši **7 mld. Kč**. Celá tato částka byla formou institucionální podpory alokována výhradně v rámci ústavů AV ČR. Podíl na celkových státních rozpočtových výdajích na VaV činil **17,9 %**.

⁴¹ Blíže viz: <https://opvvv.msmt.cz/o-programu>

Technologická agentura ČR se v posledních letech stala významným poskytovatelem státní rozpočtové podpory na VaV. V roce 2020 předstihla objemem rozdělovaných prostředků na podporu VaV Grantovou agenturu ČR. V roce 2023 hospodařila Technologická agentura s částkou **5,4 mld. Kč** (včetně nákladů na vlastní činnost). Na projekty VaV vydala celkem 5,2 mld. Kč, přičemž dominantní část finančních prostředků směřovala na projekty aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje. V rámci svého nejvýznamnějšího programu „TREND“⁴² rozdělila veřejné finanční prostředky ve výši 1,8 mld. Kč. Podpora směřovala především do soukromých podniků (1,9 mld. Kč) a veřejných vysokých škol (2 mld. Kč).

Čtvrtou nejvýznamnější rozpočtovou kapitolou, z níž v Česku směřovaly peníze na výzkum a vývoj, byla **Grantová agentura ČR**. Tato agentura, jak již bylo zmíněno, v roce 2023 poskytla účelovou podporu grantovým projektům v hodnotě 4,6 mld. Kč a včetně nákladů na vlastní činnost vydala na VaV celkem **4,8 mld. Kč**. Tato částka představovala 12% podíl na celkových výdajích na VaV financovaných ze státního rozpočtu. Největšími příjemci podpory byly veřejné vysoké školy (2,5 mld. Kč) a veřejné výzkumné instituce (1,9 mld. Kč).

Ministerstvo zdravotnictví, v pořadí pátá nejvýznamnější rozpočtová kapitola co do objemu rozdělovaných finančních prostředků na VaV, podpořilo v roce 2023 lékařský výzkum částkou **1,9 mld. Kč**. Podíl na celkových výdajích na VaV financovaných ze státního rozpočtu dosáhl rovných 5 %. Téměř dvě třetiny podpory (1,2 mld. Kč) připadlo nemocnicím, z toho 825 mil. Kč nemocnicím fakultním. Veřejné vysoké školy získaly na provádění zdravotnického výzkumu částku 453 mil. Kč. Nevýznamnějším programem v gesci ministerstva je „Program na podporu zdravotnického aplikovaného výzkumu na léta 2020–2026“, v rámci kterého byla v roce 2023 rozdělena příjemcům podpora VaV ve výši 1,1 mld. Kč. Spolufinancování projektů VaV z Operačního programu výzkum, vývoj a vzdělávání činilo 27 mil. Kč.

Poslední rozpočtovou kapitolou, která rozdělila na podporu VaV částku vyšší než jednu miliardu korun, bylo **Ministerstvo zemědělství**, které v roce 2023 vydalo na podporu zemědělského výzkumu **1,2 mld. Kč**, stejně jako v letech 2021 a 2022. Polovinu z uvedené částky získaly veřejné výzkumné instituce, soukromé podniky pak 270 mil. Kč a veřejné vysoké školy 232 mil. Kč.

Zbývající resorty podpořily VaV částkami nižšími než je jedna miliarda korun. **Ministerstvo průmyslu a obchodu** vydalo ze svého rozpočtu na výzkum a vývoj částku **723 mil. Kč**, přičemž ji rozdělilo převážně mezi národní podnikatelské subjekty z řad malých a středních podniků provádějící průmyslový výzkum a vývoj. Oproti roku 2022 poklesla výše rozdělované podpory téměř o polovinu. Nejvýznamnějším programem v gesci ministerstva byl program „The Country for the Future“⁴³. Výzkumné, vývojové a inovační projekty byly v rámci tohoto programu podpořeny v roce 2023 souhrnnou částkou 201 mil. Kč. Převážná část podpory VaV směřovala do soukromých podniků (541 mil. Kč), zejména pak soukromých národních podniků (449 mil. Kč). Veřejné podniky získaly 201 mil. Kč.

V případě **Ministerstva vnitra** dosáhla alokovaná částka veřejné podpory VaV výše 796 mil. Kč. **Ministerstvo obrany** podpořilo výzkum a vývoj v oblasti obrany částkou 370 mil. Kč. Vůbec nejmenší podpora VaV šla v roce 2023 z rozpočtových kapitol **Ministerstva spravedlnosti, Ministerstva zahraničních věcí** a nově pak **Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního**.

⁴² Program TREND (2020–2027) má za cíl podpořit VaV projekty zaměřené na výrobní, digitální a kybernetické technologie. Garantem realizace Programu je Ministerstvo průmyslu a obchodu, poskytovatelem podpory je Technologická agentura České republiky. <https://www.tacr.cz/program/program-trend/>

⁴³ <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/podpora-vyzkumu-a-vyvoje/>

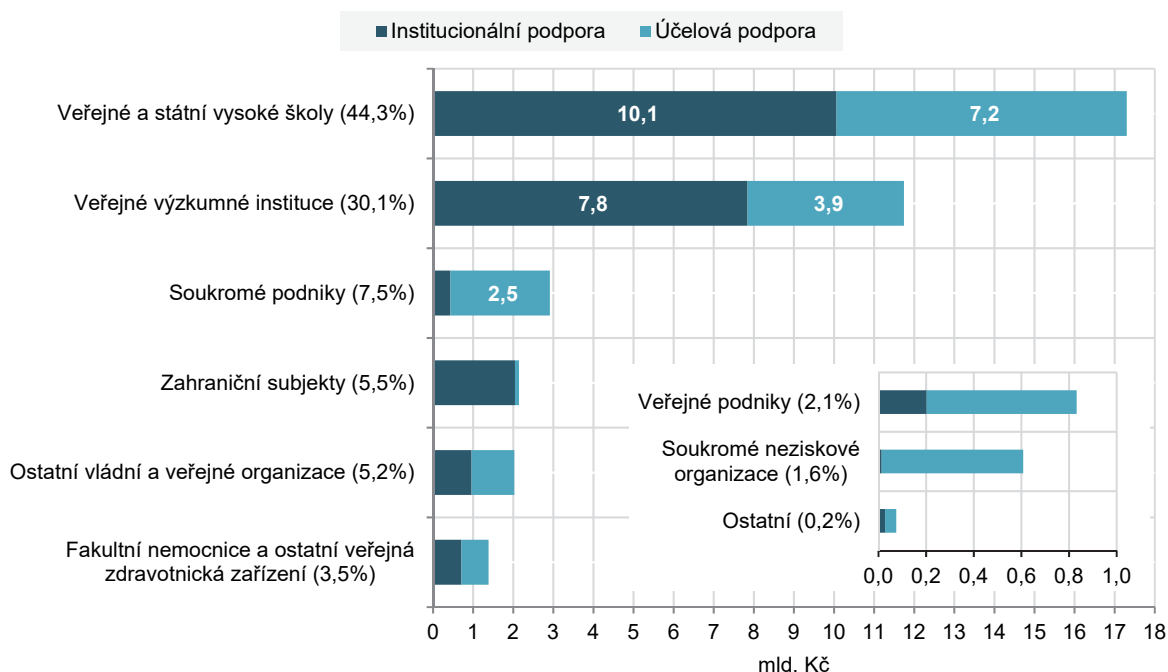
2.5 Státní rozpočtové výdaje na VaV podle příjemců

Nejvýznamnější příjemci státní podpory výzkumu a vývoje jsou od roku 2011 **veřejné vysoké školy**. V roce 2023 veřejné vysoké školy získaly ze státního rozpočtu na provádění svých VaV aktivit celkem **17,3 mld. Kč**, což představuje **44,3 %** státních rozpočtových výdajů na VaV. Meziročně vzrostlo v roce 2023 celkové financování VaV prováděného na veřejných vysokých školách ze státního rozpočtu o 1,3 % (225 mil. Kč) a v porovnání s rokem 2015 o 42 % (5,1 mld. Kč).

V roce 2023 byla více než polovina z celkové přímé národní veřejné podpory VaV prováděného na vysokých školách poskytnuta formou institucionální podpory (10,1 mld. Kč), zejména pak prostřednictvím podpory rozvoje výzkumných organizací a specifického vysokoškolského výzkumu. Dvě třetiny veřejné podpory VaV získaly veřejné vysoké školy od MŠMT. Ve formě účelové podpory získaly vysoké školy z Grantové agentury 2,5 mld. Kč a z Technologické agentury 2 mld. Kč. V roce 2023 poskytl stát veřejným vysokým školám formou spolufinancování VaV projektů krytých z rozpočtu EU celkem 360 mil Kč.

Poznámka: Po roce 2010 došlo k výraznému posílení významu vysokoškolského VaV, a to především prostřednictvím čerpání strukturálních fondů EU na **mimopražských veřejných vysokých školách**. Tento stav trval až do roku 2016, kdy čerpání evropských dotací značně pokleslo v souvislosti s koncem využívání prostředků z programového období 2007–2013. Po pozvolném náběhu programového období 2014–2020 došlo po roce 2017 k opětovnému nárůstu čerpání evropských dotací. Čerpané prostředky byly ovšem výrazně nižší než v rekordních letech 2012–2015. V letech 2012 až 2015 vysoké školy získaly prostřednictvím **Operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace**, a to především na vybudování nových výzkumných center, každoročně kolem 7 mld. Kč. Podíl těchto evropských zdrojů na celkových výdajích na VaV na vysokých školách se v těchto letech pohyboval kolem jedné třetiny (Zdroj: ČSÚ, Roční zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01). Podrobnější údaje lze najít na následujícím odkazu <https://csu.gov.cz/vysokoskolsky-a-vladni-vav>.

GRAF 2-7: Státní rozpočtové výdaje na VaV v Česku podle příjemců a formy podpory (mld. Kč, podíl na GBARD); 2023

Zdroj: ČSÚ, Statistika státních rozpočtových výdajů na VaV (GBARD)

Další významnou skupinou příjemců byly **veřejné výzkumné instituce**, které v roce 2023 obdržely **30,1 % (11,8 mld. Kč)** z celkových státních rozpočtových výdajů na VaV. I v jejich případě hraje institucionální forma financování (7,8 mld. Kč, 67 %) významnou roli. Ústavy Akademie věd ČR získaly na podporu VaV ze státního rozpočtu částku 10,4 mld. Kč. Meziročně došlo k poklesu financování VaV prováděného na veřejných výzkumných institucích ze státního rozpočtu o 1,5 % (173 mil. Kč).

Veřejné výzkumné instituce zahrnují především jednotlivá pracoviště Akademie věd ČR. V roce 2023 bylo v Česku 53 samostatných ústavů Akademie věd ČR, jejichž primárním posláním je provádění základního výzkumu. Tyto ústavy jsou organizovány do tří vědních oblastí: oblast věd o neživé přírodě (18 ústavů), oblast věd o živé přírodě a chemických věd (18 ústavů) a oblast humanitních a společenských věd (17 ústavů). Mezi ostatní veřejné výzkumné instituce (22 subjektů) patří například Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i. nebo Výzkumný ústav veterinárního lékařství, v.v.i. v Brně, jejichž zřizovatelem je Ministerstvo zemědělství. Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka, v.v.i. jehož zřizovatelem je Ministerstvo životního prostředí nebo Centrum dopravního výzkumu v.v.i. jehož zřizovatelem je Ministerstvo dopravy.

Soukromým podnikům se podařilo na své aktivity VaV získat státní podporu ve výši **2,9 mld. Kč**. V tomto případě dominuje účelová podpora (2,5 mld. Kč, 85 %). Převážnou část z celkové podpory VaV směřované soukromým podnikům (91 %; 2,6 mld. Kč) obdržely soukromé národní podniky. Zbytek (275 mil. Kč) získaly podniky pod zahraniční kontrolou. Tyto podniky využívají více instrument nepřímé (daňové) podpory VaV⁴⁴. Stejně jako u veřejných výzkumných institucí i v případě soukromých podniků došlo meziročně k poklesu financování jejich VaV ze státního rozpočtu, a to o 11,4 % (377 mil. Kč) a v porovnání s rokem 2015 došlo k poklesu o 4,8 % (148 mil. Kč).

Veřejné podniky získaly na své výzkumné a vývojové činnosti státní podporu o objemu **833 mil. Kč**, tj. o 220 mil. Kč více než v roce předchozím. Nejvyšší podporu získaly z rozpočtové kapitoly Technologické agentury (236 mil. Kč), Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (232 mil. Kč) a Ministerstva obrany (148 mil. Kč).

Veřejná zdravotnická zařízení, zejména pak fakultní nemocnice, obdržely v roce 2023 na provádění lékařského výzkumu od státu podporu ve výši **1,4 mld. Kč**, z toho právě polovina byla financována formou institucionální podpory. Dominantním zdrojem prostředků bylo Ministerstvo zdravotnictví, které podpořilo výzkum v těchto subjektech částkou 1,2 mld. Kč.

Ostatní vládní a veřejné organizace získaly pro provádění výzkumných aktivit **rovné 2 mld. Kč** (5,2 % z celkové veřejné rozpočtové podpory VaV). Stejnou částku obdržely tyto subjekty i v předchozím roce. Více než polovina prostředků byla přidělena těmto subjektům účelovou formou podpory. MŠMT podpořilo VaV v ostatních vládních a veřejných organizacích částkou 643 mil. Kč.

Zahraníční příjemci obdrželi na podporu mezinárodní spolupráce s českými subjekty částku **2,2 mld. Kč**. V meziročním srovnání zahraniční subjekty obdržely o 0,6 miliardy korun více. Jednalo se dominantně o institucionální formu podpory vyplacenou na poplatky za účast ČR v mezinárodních programech VaVa.

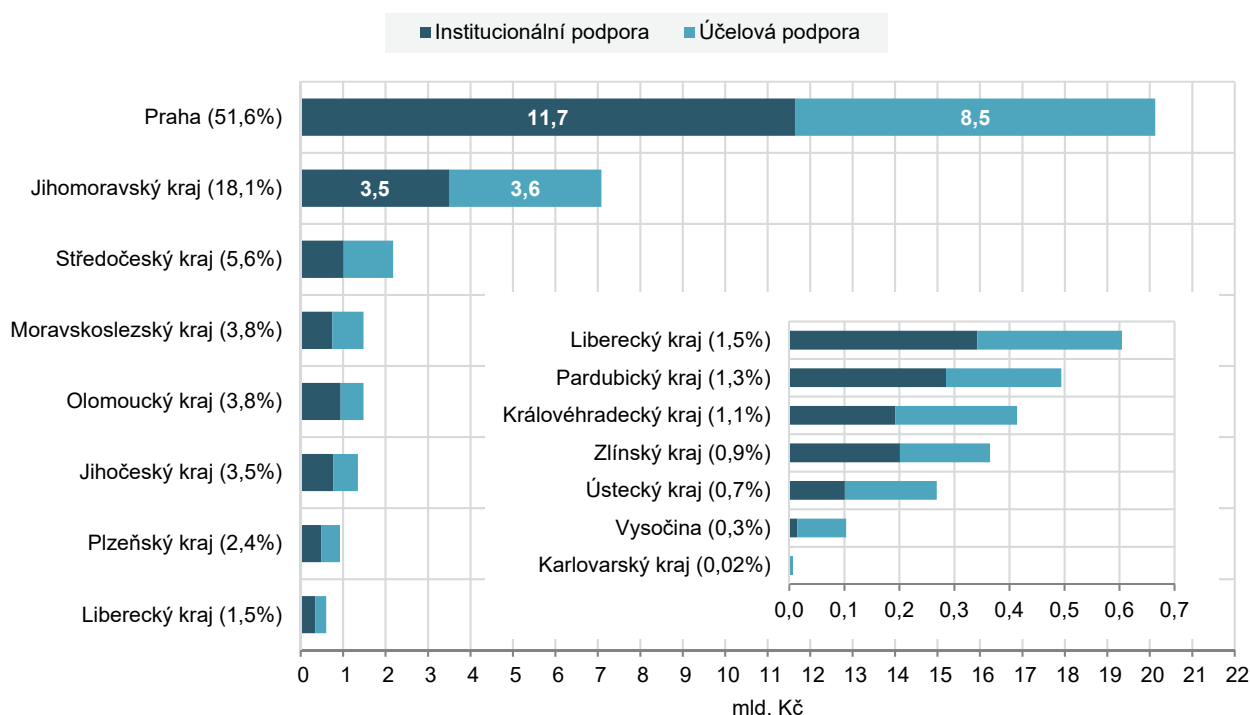
⁴⁴ Blíže viz: <https://csu.gov.cz/danova-podpora-vav>

2.6 Státní rozpočtové výdaje na VaV podle krajů

Z krajského pohledu se mezi nejdůležitější příjemce přímé veřejné podpory výzkumu a vývoje řadí kraje s vysokou koncentrací vysokých škol a veřejných výzkumných institucí. Zejména pak Hlavní město Praha a Jihomoravský kraj.

Pomyslnou roli centra českého výzkumu (měřeno alokací finančních prostředků veřejné podpory VaV) hraje Hlavní město **Praha**, kde subjekty provádějící VaV získaly v roce 2023 ze státního rozpočtu **20,1 mld. Kč**. Tato částka odpovídá **52%** podílu celkových státních rozpočtových výdajů na VaV. Z hlediska formy financování zde převažovala institucionální podpora (11,7 mld. Kč; 58 %) nad účelovou (8,5 mld. Kč; 42 %), což je dáno koncentrací veřejných vysokých škol (získaly 7,9 mld. Kč) a ústavů Akademie věd ČR (7,4 mld. Kč).

GRAF 2-8: Státní rozpočtové výdaje na VaV podle krajů a formy podpory (mld. Kč; podíl na GBARD); 2023

Zdroj: ČSÚ, Statistika státních rozpočtových výdajů na VaV (GBARD)

Subjekty provádějící VaV v **Jihomoravském kraji** obdržely ze státního rozpočtu podporu ve výši **7,1 mld. Kč** (**18,1 %** z celkových GBARD). V porovnání s Prahou se jedná o třetinový objem získaných prostředků.

Zajímavá je pozice **Středočeského kraje** s alokovanou částkou **2,2 mld. Kč**. V tomto kraji sice nepůsobí žádná veřejná vysoká škola, ale adresně zde provádí výzkum a vývoj několik veřejných výzkumných institucí a center výzkumu a vývoje postavených z Evropských strukturálních a investičních fondů, do nichž směřovala právě polovina státních rozpočtových výdajů na VaV v tomto kraji (konkrétně 1,1 mld. Kč).

Pouze v dalších 3 krajích (Jihočeský, Moravskoslezský a Olomoucký) převýšila v roce 2023 státní rozpočtová podpora VaV hranici jedné miliardy Kč. Vůbec nejméně obdržely subjekty provádějící VaV v Karlovarském kraji (pouze 7 mil. Kč). Svou roli hraje infrastruktura VaV, tj. nízký počet subjektů provádějících VaV obecně a skutečnost, že v tomto kraji nepůsobí žádná veřejná vysoká škola ani veřejná výzkumná instituce.

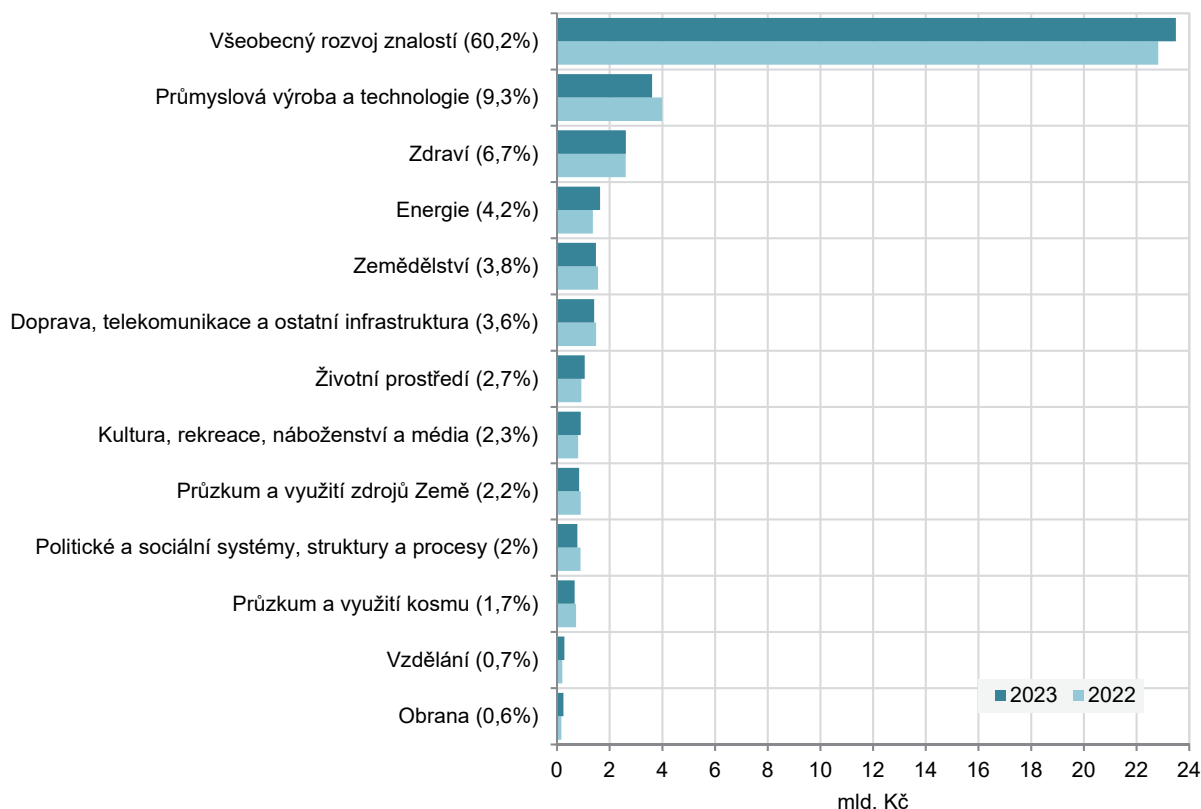
V grafu není uvedena položka „Neurčeno“ ve výši 2,2 mld. Kč, kam se řadí částky, jimž nebylo možné přiřadit konkrétní subjekt dle klasifikace krajů (NUTS3) z důvodu, že příjemce byl ze zahraničí nebo jím byla soukromá fyzická osoba. V roce 2023 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydalo na podporu zapojení Česka do mezinárodního výzkumu rovné 2 mld. Kč ve formě příspěvků a poplatků.

2.7 Státní rozpočtové výdaje na VaV podle socioekonomických cílů

2.7.1 Úvod

Celková částka státem rozpočtovaných výdajů na výzkum a vývoj dosáhla v roce 2023 výše 39 mld. Kč. V této kapitole bude popsáno směřování těchto prostředků z hlediska socioekonomických cílů rozlišených dle klasifikace NABS⁴⁵, což je primárním cílem mezinárodní statistiky GBARD.

GRAF 2-9: Státní rozpočtové výdaje na VaV v ČR podle hlavních socioekonomických cílů klasifikace NABS v letech 2022 a 2023 (mld. Kč; podíl na GBARD v roce 2023)

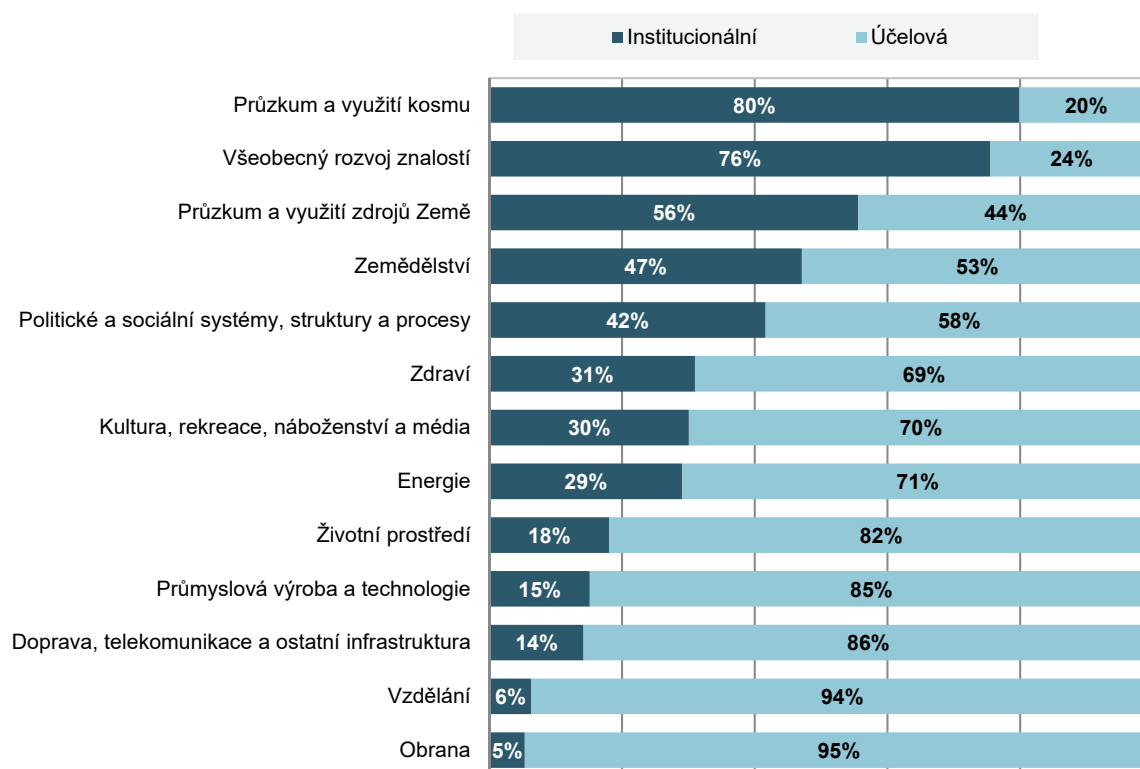
Zdroj: ČSÚ, Statistika státních rozpočtových výdajů na VaV (GBARD)

Téměř veškerá podpora VaV směřovala v roce 2023 do civilního výzkumu a vývoje (99,4 %). Na **obrný výzkum a vývoj**, který je financován výhradně z rozpočtové kapitoly Ministerstva obrany, stát vyčlenil pouze **0,6 % GBARD** (249 mil. Kč). Až do roku 2010 se podíl pohyboval nad 2 procenty, pak začal setrvale klesat a počínaje rokem 2021 se pohybuje pod úrovní 1 procenta. V roce 2023 se poprvé od roku 2010 meziročně zvýšila státní podpora obranného výzkumu a vývoje. Podrobněji budou jednotlivé socioekonomické cíle popsány dále.

Co se týká formy financování jednotlivých socioekonomických cílů, je důležité, kdo (jaká rozpočtová kapitola) daný cíl financuje a kdo je příjemcem přímé veřejné podpory VaV. U většiny socioekonomických cílů převládá účelová forma financování. Výjimkou je socioekonomický cíl Všeobecný rozvoj znalostí (SEO 12+13), Průzkumu a využití kosmu (SEO 03) a Průzkumu a využití Země (SEO 01). Podrobněji následující graf 2-10.

⁴⁵ Klasifikace NABS: Nomenklatura pro analýzu a srovnání vědeckých programů a rozpočtů (Eurostat). Nomenklatura byla původně Eurostatem vypracována již v roce 1969 a její pozdější verze byly několikrát revidovány (v letech 1975, 1983, 1992 a 2007).

Socioekonomickým cílem se rozumí předem vymezená oblast výzkumu a vývoje, která se používá pro analytické účely při klasifikaci státních rozpočtových výdajů na VaV.

GRAF 2-10: Struktura státních rozpočtových výdajů na VaV v ČR podle hlavních socioekonomických cílů a formy podpory; 2023

Zdroj: ČSÚ, Statistika státních rozpočtových výdajů na VaV (GBARD)

2.7.2 Všeobecný rozvoj znalostí (SEO 12 + SEO 13)

Více než polovina finančních prostředků vyčleněných ze státního rozpočtu na podporu výzkumu a vývoje byla určena na **všeobecný rozvoj znalostí (SEO 12+13)**. Částka **23,5 mld. Kč**, která byla v roce 2023 za tímto účelem rozdělena, představuje **60,2 %** z celkových státních rozpočtových výdajů na VaV (GBARD) v Česku. Pro výzkumné činnosti klasifikované v rámci všeobecného rozvoje znalostí je charakteristické, že nemají jednoznačně stanovené oblasti výzkumu (nejsou u nich určeny cíle a priority). Převážně se jedná o podporu aktivit spadajících pod **základní výzkum**. Tím se zásadně odlišují např. od oblasti VaV průmyslové výroby a technologií podpořené Ministerstvem průmyslu a obchodu nebo zdravotnického výzkumu podpořené Ministerstvem zdravotnictví.

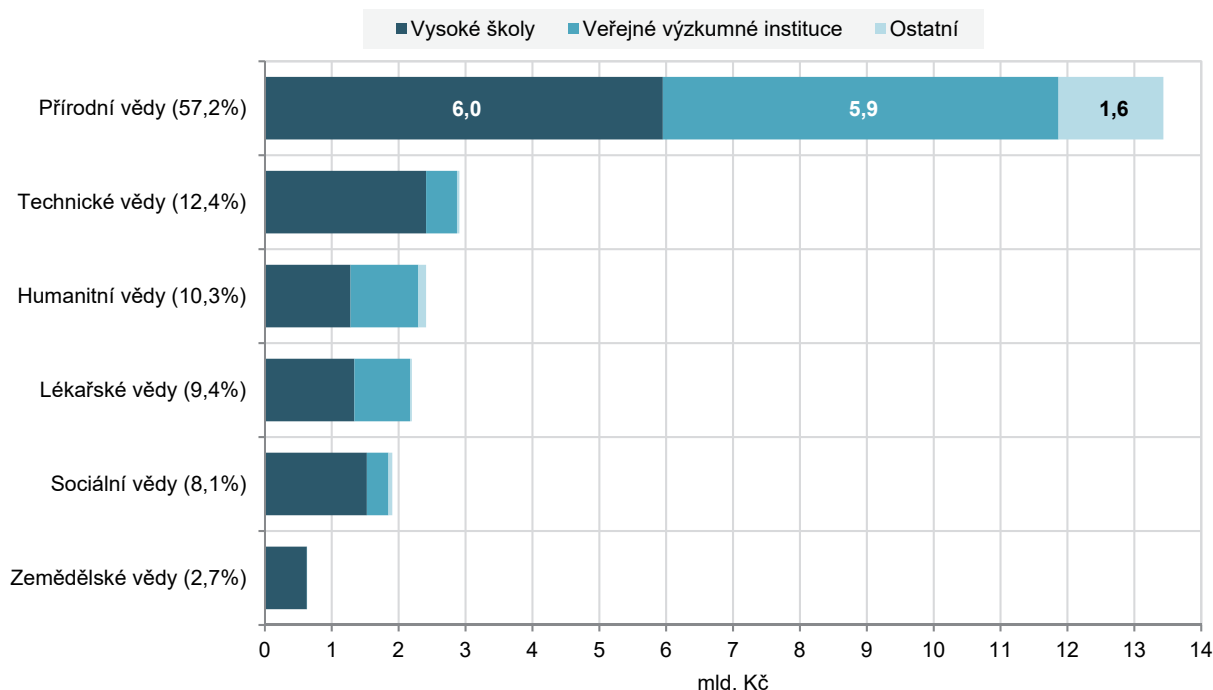
V rámci všeobecného rozvoje znalostí bylo alokováno do **výzkumu a vývoje financovaného z ostatních zdrojů na VaV (SEO 13) 13,4 mld. Kč**. Na **VaV na vysokých školách financovaný z institucionálních prostředků (SEO 12)**⁴⁶ směřovalo **10,1 mld. Kč**. Výzkum a vývoj financovaný z ostatních zdrojů na VaV se tak v roce 2023 podílel z více než jedné třetiny na celkových státních rozpočtových výdajích na VaV. V případě VaV na vysokých školách financovaného z institucionálních prostředků tento podíl činil 25,9 %.

Všeobecný rozvoj znalostí se dále člení podle vědních oblastí. Více než polovina státních rozpočtových výdajů na VaV směřovala v rámci všeobecného rozvoje znalostí do oblasti **přírodních věd**. Jednalo se o **13,4 mld. Kč**. Nejvýznamnějšími příjemci zde byly vysoké školy (6 mld. Kč, z toho institucionální podpora 4 mld. Kč) a veřejné výzkumné instituce (5,9 mld. Kč, z toho institucionální podpora 4,1 mld. Kč). Řádově méně (**2,9 mld. Kč**) směřovalo do oblasti výzkumu a vývoje prováděného v **technických vědách**. V tomto

⁴⁶ V případě SEO 12 – Všeobecný rozvoj znalostí na vysokých školách financovaný z institucionálních prostředků na VaV, kam spadá podpora dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace a specifického vysokoškolského výzkumu, je jedinou formou financování institucionální podpora VaV.

případě nejvyšší podporu na provádění VaV v technických vědách získaly vysoké školy (2,4 mld. Kč). Následují humanitní vědy (2,4 mld. Kč) a lékařské vědy (2,2 mld. Kč). Nejméně státních rozpočtových prostředků na VaV v rámci všeobecného rozvoje znalostí směřovalo do sociálních věd (1,9 mld. Kč) a zemědělského výzkumu (634 mil. Kč). V případě lékařských a zemědělských věd se jedná o výzkum, který nebyl klasifikován do příslušných socioekonomických cílů (Zdraví, Zemědělství), protože nebyl financován příslušnými rozpočtovými kapitolami a svou povahou se jedná o mezní (mezioborový) výzkum.

GRAF 2-11: Státní rozpočtové výdaje na VaV v ČR na všeobecný rozvoj znalostí (SEO 12+SEO 13) podle vědních oblastí a hlavních příjemců podpory; 2023 (mld. Kč; %*)

*Procentuální podíl dané vědní oblasti na celkových výdajích na VaV ze státního rozpočtu směřujících do všeobecného rozvoje znalostí (SEO 12+SEO 13) celkem v roce 2023.

Zdroj: ČSÚ, Statistika státních rozpočtových výdajů na VaV (GBARD)

Z regionálního hlediska směřuje veřejná podpora všeobecného rozvoje znalostí především do Prahy a Brna, kde se nacházejí velké univerzity a pracoviště Akademie věd ČR, a dále do Olomouckého kraje. Ve všech uvedených lokalitách přesáhla částka hranici jedné miliardy korun. Subjekty provádějící VaV na území hlavního města získaly v rámci všeobecného rozvoje znalostí podporu ze státního rozpočtu ve výši 13 mld. Kč, v Jihomoravském kraji pak 4,1 mld. Kč.

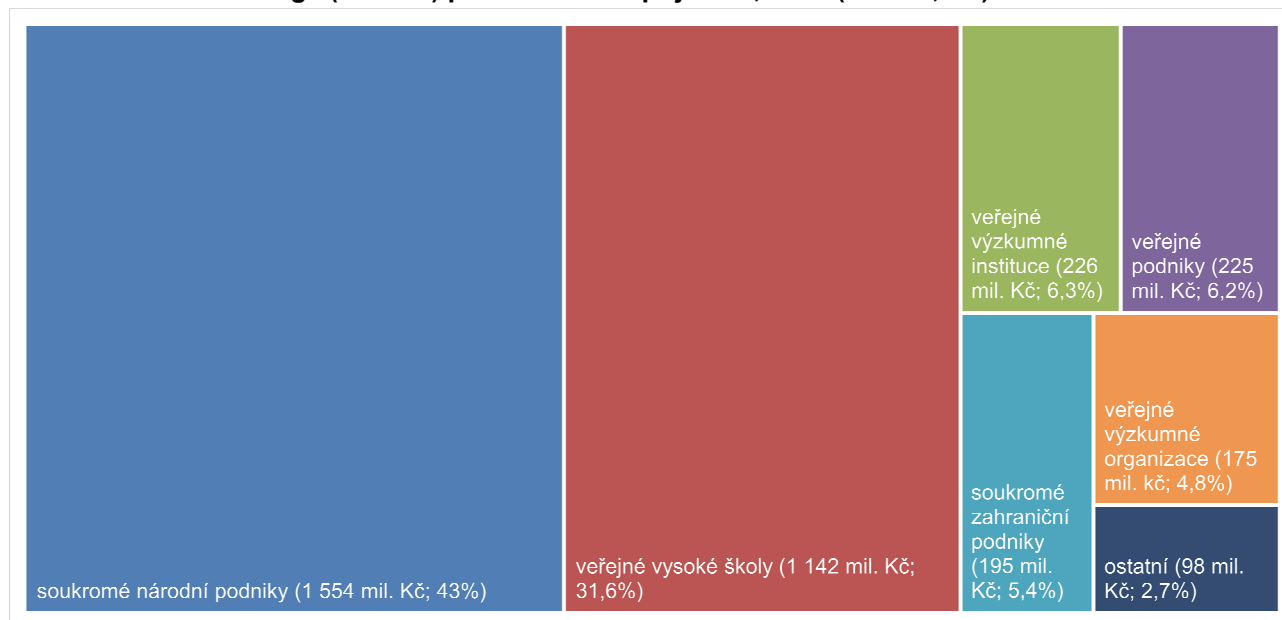
2.7.3 Průmyslová výroba a technologie (SEO 06)

Z jednoznačně specifikovaných cílů směřovala nejvyšší část veřejné podpory VaV do oblasti **průmyslové výroby a technologií**. Celkem byl výzkum a vývoj v oblasti průmyslové výroby podpořen částkou **3,6 mld. Kč** odpovídající **9,3 %** celkových státních rozpočtových prostředků na VaV. Započteme-li do veřejného financování VaV v této oblasti také investice do VaV v oblasti technických věd, které jsou podcílem Všeobecného rozvoje znalostí, vzrostou celkové výdaje na VaV v oblasti průmyslové výroby a technologií na částku 6,5 mld. Kč (16,7 % z celkových GBARD).

Jak již bylo řečeno, z hlediska formy veřejné podpory zde jednoznačně převažovalo účelové financování (85 %). Pro daný socioekonomický cíl jsou charakteristické činnosti spojené s aplikovaným výzkumem a experimentálním vývojem v oblasti průmyslové výroby a technologií.

Soukromé podniky v rámci tohoto socioekonomického cíle získaly téměř polovinu prostředků, konkrétně **1,7 mld. Kč**. V této kategorii byly dominantními příjemci soukromé národní podniky, kterým stát přispěl na provádění průmyslového výzkumu a vývoje částkou 1,6 mld. Kč. U soukromých zahraničních podniků to bylo řádově méně (195 mil. Kč). Na průmyslovém VaV, zejména pak ve spolupráci s podniky, se také podílely veřejné vysoké školy, které získaly 1,1 mld. Kč. U veřejných výzkumných institucí to bylo výrazně méně (226 mil. Kč). Obdobnou částku podpory pro svůj VaV získaly veřejné podniky (225 mil. Kč).

GRAF 2-12: Státní rozpočtové výdaje na VaV v ČR směřující do oblasti průmyslové výroby a technologií (SEO 06) podle hlavních příjemců; 2023 (mil. Kč, %*)

*Procentuální podíl dané skupiny příjemců na státních rozpočtových výdajích na VaV směřujících do průmyslové výroby a technologií v roce 2023.

Zdroj: ČSÚ, Statistika státních rozpočtových výdajů na VaV (GBARD)

2.7.4 Zdraví (SEO 07)

Významný objem veřejné podpory VaV v roce 2023 plynul do oblasti ochrany a zlepšování lidského **zdraví**. Jednalo se zejména o finanční prostředky z rozpočtu Ministerstva zdravotnictví. V souhrnu byly v oblasti související s výzkumem lidského zdraví rozděleny prostředky v celkové výši **2,6 mld. Kč**, což odpovídá podílu **6,7 %** z celkových státních rozpočtových výdajů na VaV.

Polovinu těchto prostředků získaly nemocnice (1,3 mld. Kč), zejména pak fakultní nemocnice (892 mil. Kč).

Formou účelové podpory bylo čerpáno 69 % (1,8 mld. Kč) podpory zdravotnického výzkumu. Formou institucionální podpory bylo přijato zbývajících 31 % prostředků (812 mil. Kč).

Jak již bylo řečeno, lékařský výzkum je také klasifikován v rámci dříve jmenovaných socioekonomických cílů. Započteme-li také lékařské vědy spadající do podcílů Všeobecného rozvoje znalostí, pak do výzkumu zdraví směřovalo v souhrnu 4,8 mld. Kč⁴⁷.

Z hlediska regionálního směřuje státní podpora zdravotnického výzkumu především do Prahy (1,4 mld. Kč) a Brna (669 mil. Kč), kde se nacházejí významná lékařská výzkumná pracoviště. V posledních letech roste význam zdravotnického výzkumu i v Středočeském kraji v těsném zázemí hlavního města, kde vznikla nová veřejná výzkumná centra financovaná primárně ze zdrojů EU. Nelze také opomenout Olomoucký kraj, ve kterém se nacházejí významná lékařská pracoviště vysokých škol.

⁴⁷ Především na AV ČR probíhá všeobecný rozvoj znalostí spadající sice do oblasti přírodních věd ovšem často s přesahem či využitím i do oblasti medicíny.

2.7.5 Zemědělství (SEO 08)

Se souhrnnou přidělenou veřejnou podporou VaV ve výši **1,5 mld. Kč** v roce 2023 byl zemědělský výzkum čtvrtým nejpodporovanějším cílem. Z hlediska celkových státních rozpočtových výdajů na VaV směřovalo do oblasti zemědělského výzkumu **3,8 %** prostředků.

Do zemědělského výzkumu je zařazen veškerý výzkum v oblasti zemědělství, lesnictví, rybářství a produkce potravin. Finanční prostředky jsou využívány k podpoře výzkumu umělých hnojiv, prostředků k hubení škůdců či pesticidů, veterinární medicíny, mechanizace zemědělství či jiných postupů zvyšování produktivity v zemědělství, lesnictví či rybářství. O podporu zemědělského výzkumu se stará zejména Ministerstvo zemědělství, které v roce 2023 podpořilo VaV v této oblasti částkou 1,1 mld. Kč.

Hlavními příjemci prostředků v tomto cíli byly veřejné výzkumné instituce (včetně AV ČR), do nichž směřovalo 789 mil. Kč. Dále soukromé podniky, které z těchto prostředků získaly 323 mil. Kč, a veřejné vysoké školy, mezi které bylo rozděleno 324 mil. Kč.

Započteme-li také zemědělské vědy spadající do všeobecného rozvoje znalostí (SEO 12+13), pak zemědělský výzkum byl podpořen částkou v souhrnu 2,1 mld. Kč.

Nejvíce státních rozpočtových výdajů na VaV směřovalo na podporu zemědělského výzkumu do Prahy (684 mil. Kč) a Brna (307 mil. Kč).

2.7.6 Energie (SEO 05)

Důležitou výzkumnou a vývojovou oblastí je socioekonomický cíl **energie**. Tento cíl sdružuje VaV zaměřený na výrobu, distribuci, uchovávání a racionální či efektivní využití veškerých forem energie. Výzkum spadající do této oblasti získal v roce 2023 veřejnou podporu v celkové výši **1,6 mld. Kč**, což bylo **4,2 %** z celkových státních rozpočtových výdajů na VaV. Účelovou formou byla alokována převážná většina prostředků (1,2 mld. Kč; 71 %).

Podstatná část těchto prostředků v rámci cíle Energie směřovala do podniků (celkem 730 mil. Kč), zejména pak veřejných, které byly podpořeny částkou 462 mil. Kč. Dalších 440 mil. Kč bylo rozděleno mezi veřejné vysoké školy. Výzkum v oblasti energie prováděný ve veřejných výzkumných institucích byl podpořen rovnými 57 miliony Kč.

Podpora VaV v oblasti energie ze státního rozpočtu směřovala zejména do Středočeského kraje (468 mil. Kč) a Prahy (350 mil. Kč).

2.7.7 Doprava, telekomunikace a ostatní infrastruktura (SEO 04)

V pořadí dalším ze socioekonomických cílů, kam ze státního rozpočtu v roce 2023 směřovala na VaV více než miliarda, konkrétně **1,4 mld. Kč**, byla oblast **dopravy, telekomunikací a ostatní infrastruktury**. Tento socioekonomický cíl sdružuje VaV v oblasti územního plánování, plánování a stavby budov, inženýrských a vodohospodářských staveb, telekomunikací, dopravy apod. Podíl tohoto cíle na celkových státních rozpočtových výdajích na VaV činil **3,6 %**.

Příjemci podpory byly zejména veřejné vysoké školy (554 mil. Kč), soukromé neziskové organizace (380 mil. Kč) včetně sdružení starající se o páteční síť českého internetu a veřejné výzkumné instituce (235 mil. Kč).

Z krajského pohledu směřovala nevyšší podpora VaV do Hl. m. Prahy, která z celkové částky v tomto cíli získala více než polovinu prostředků (833 mil. Kč). Příjemci v Jihomoravském kraji obdrželi 330 mil. Kč, v Moravskoslezském kraji pak 161 mil. Kč. Zde téměř celá částka putovala do vysokých škol.

2.7.8 Ochrana životního prostředí (SEO 02)

V současné době nabývá výzkum v oblasti **životního prostředí** na důležitosti. Souvisí to s politickou iniciativou Evropské unie formulované v dokumentu Zelená dohoda pro Evropu⁴⁸. V roce 2023 byl výzkum ochrany životního prostředí podpořen ze státního rozpočtu souhrnnou částkou ve výši **1,1 mld. Kč**, která odpovídá podílu **2,7 %** celkových státních rozpočtových výdajů na VaV. Poprvé od roku 2010 byla na podporu výzkumu v oblasti ochrany životního prostředí vynaložena více než miliarda korun.

Tento cíl zahrnuje dle klasifikace NABS identifikaci a analýzu zdrojů a příčin znečišťování, analýzu znečišťujících látek a jejich dopadů na člověka, přírodu a životní prostředí, rozvoj měřicích zařízení a monitorovacích systémů.

Převážná část této podpory byla poskytnuta formou účelové podpory (866 mil. Kč, 82 %). Vzhledem k tomu, že Ministerstvo životního prostředí není poskytovatelem účelové formy podpory VaV, jsou projekty zaměřené na ochranu životního prostředí financovány z programů jiných rozpočtových kapitol, zejména pak z rozpočtu Technologické agentury ČR a Grantové agentury ČR.

Hlavními příjemci prostředků v tomto cíli byly veřejné výzkumné instituce, do nichž směřovalo 476 mil. Kč, a veřejné vysoké školy, které získaly 378 mil. Kč.

2.7.9 Ostatní socioekonomické cíle

Výzkum v oblasti **Kultury, rekreace, náboženství a médií**⁴⁹ byl podpořen ze státního rozpočtu částkou **903 mil. Kč (2,3 % z celkových státních rozpočtových výdajů na VaV)**. Spadá sem například i výzkum v oblasti digitalizace muzejních sbírek. Oproti roku 2020 byla navýšena veřejná podpora pro VaV v tomto cíli téměř trojnásobně. Souvisí to s podporou nově zřizované infrastruktury muzeí.

Na výzkumné aktivity související s **průzkumem a využitím zdrojů Země (SEO 01)** stát v roce 2023 vyčlenil **843 mil. Kč (2,2 % z celkových státních rozpočtových výdajů na VaV)**. Jedná se o oblast seskupující výzkum kůry a pláště, oceánů, atmosféry a jejich využití, meteorologický průzkum, hydrologii či výzkum klimatu.

Výzkum v této oblasti podpořila zejména Akademie věd ČR (311 mil. Kč) a Technologická agentura ČR (213 mil. Kč).

Nejvýznamnějšími příjemci veřejné podpory VaV v tomto cíli byly veřejné výzkumné instituce (474 mil. Kč) a veřejné výzkumné organizace (243 mil. Kč).

Výzkum v oblasti politických a sociálních systémů, struktur a procesů byl v roce 2023 podpořen ze státního rozpočtu částkou **776 mil. Kč**. Na celkových státních rozpočtových výdajích na VaV se tento socioekonomický cíl podílel rovnými **dvěma procenty**.

Jedná se zejména o výzkumné činnosti probíhající v úzkém kontaktu s poznatky v oblasti společenských a humanitních věd, tedy částečně se překrývají s obdobnými vědními oblastmi klasifikovanými ve všeobecném rozvoji znalostí.

Na financování výzkumu v tomto cíli se podílelo zejména Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (185 mil. Kč). Akademie věd ČR přispěla částkou 135 mil. Kč.

Hlavními příjemci prostředků v tomto cíli byly veřejné výzkumné instituce, do nichž směřovalo 310 mil. Kč, a veřejné vysoké školy, které obdržely 140 mil. Kč.

Průzkum a využití vesmíru (SEO 03) sdružující vesmírný výzkum a technologie pro civilní účely byl v roce 2023 podpořen částkou **671 mil. Kč**, což odpovídá **1,7 %** celkových státních rozpočtových výdajů na VaV.

⁴⁸ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_cs

⁴⁹ Dřívější socioekonomický cíl NABS 1992 – Společenské struktury a vztahy byl revizí NABS 2007 rozdělen na tři samostatné socioekonomické cíle: Vzdělání (SEO 09), Kultura, rekreace, náboženství a média (SEO 10) a Politické a sociální systémy, struktury a procesy (SEO 11).

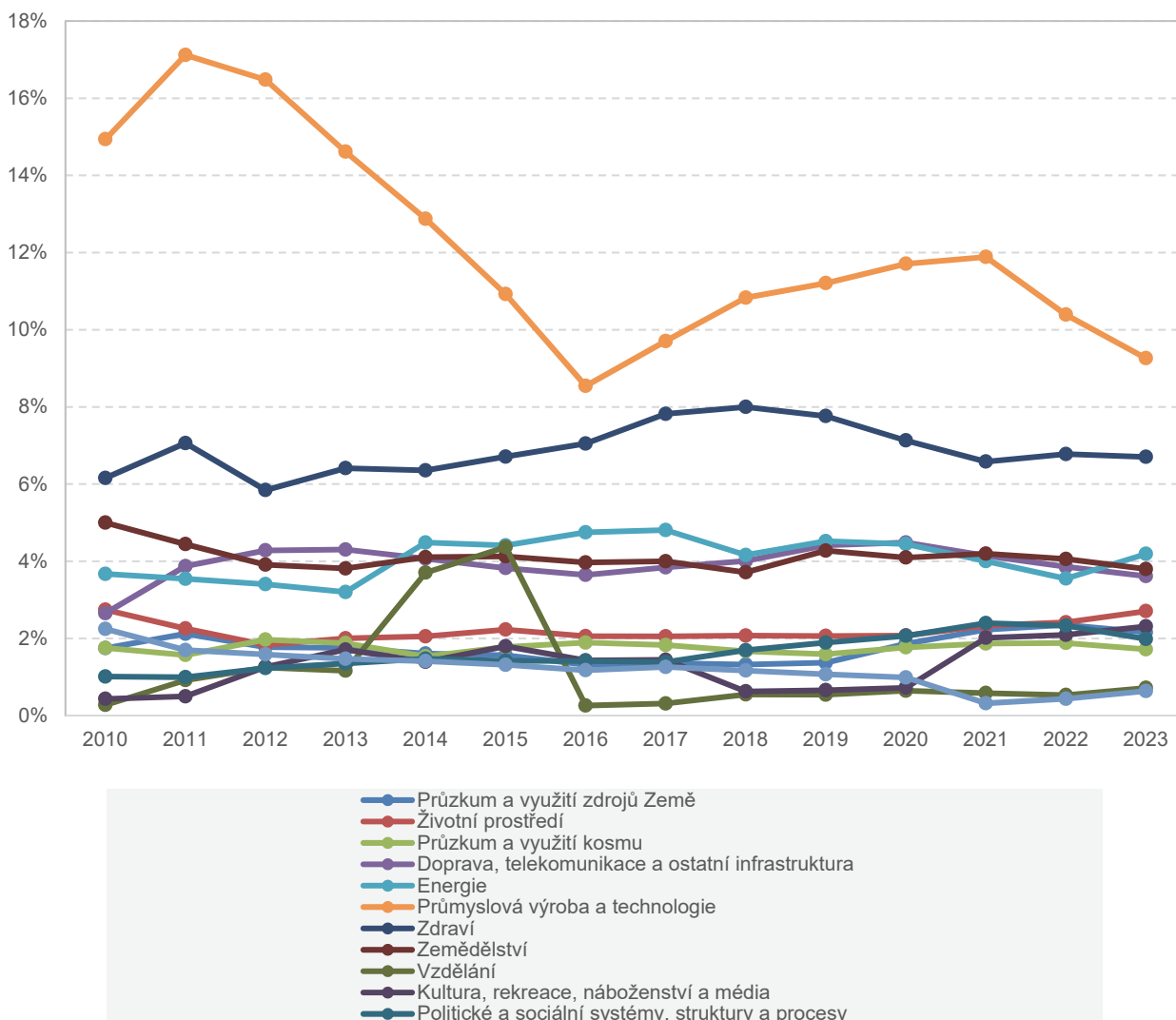

Více než polovina prostředků byla uhrazena formou institucionálních prostředků do zahraničí. Jednalo se zejména o příspěvek do Evropské kosmické agentury a Evropské organizace pro astronomický výzkum na jižní polokouli.

Nejméně z civilního výzkumu byly podpořeny výzkumné aktivity v rámci socioekonomického cíle **Vzdělávání (281 mil. Kč; 0,7 % z celkových státních rozpočtových výdajů na VaV)**.

Do **obrného výzkumu (SEO 13)** směřovala v roce 2023 finanční podpora ve výši **249 mil. Kč (0,6 % z celkových státních rozpočtových výdajů na VaV)**, která byla téměř v celé své výši přidělena prostřednictvím rozpočtu Ministerstva obrany. Z celkové částky získaly veřejné podniky 106 mil. Kč (43 %). Podíl vojenského výzkumu se dlouhodobě pohyboval na úrovni blízké 1 % z celkových státních rozpočtových výdajů na VaV. V roce 2021 podíl poprvé klesl pod jedno procento.

GRAF 2-13: Státní rozpočtové výdaje na VaV v Česku podle vybraných socioekonomických cílů – podíl na státních rozpočtových výdajích na VaV celkem; 2010 až 2023

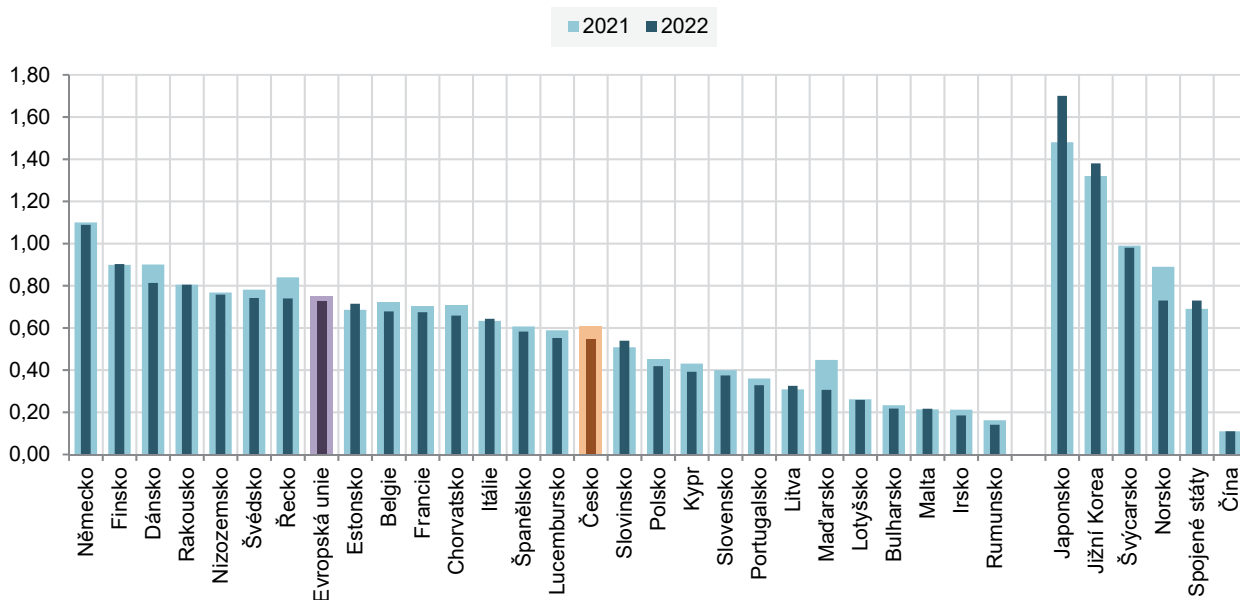

Zdroj: ČSÚ, Statistika státních rozpočtových výdajů na VaV (GBARD)

2.8 Státní rozpočtové výdaje na VaV v mezinárodním kontextu

Pro mezinárodní srovnání státních rozpočtových výdajů na VaV se kromě absolutní částky používají i poměrové ukazatele. Nejběžnější z nich je podíl státních rozpočtových výdajů na VaV (GBARD) na hrubém domácím produktu (HDP).

GRAF 2-14: Státní rozpočtové výdaje na výzkum a vývoj v zemích EU a vybraných státech světa – jako podíl na hrubém domácím produktu (HDP) těchto zemí; 2021 a 2022

Zdroj: Eurostat a vlastní dopočty ČSÚ

V případě **Česka** činil v roce 2022 podíl státních rozpočtových výdajů na VaV na hrubém domácím produktu⁵⁰ **0,55 %**. Z bývalých států východního bloku Česko předstihly Estonsko (0,71 %) a Chorvatsko (0,66 %). Česko zaostává **za unijním průměrem**, který v roce 2022 dosáhl **0,73 %**⁵¹. Pouze v případě Německa (1,09 %) přesáhl podíl hranici jednoho procenta HDP. Vysoké podíly státní rozpočtové podpory VaV na HDP ze zemí EU zaznamenaly v roce 2022 také severské země Finsko (0,90 %) a Dánsko (0,81 %). Na opačné straně žebříčku s nejnižším podílem bylo Rumunsko (0,14 %) a Irsko (0,18 %).

Ve většině zemí EU podíl státních rozpočtových výdajů na VaV na HDP ve srovnání s rokem 2021 poklesl. Nejvíce tomu bylo v případě Maďarska (-0,14 p. b.), Řecka (-0,10 p. b.) a Dánska (-0,09 p. b.). V případě Česka činil meziroční pokles 0,06 procentních bodů. Naopak nejvyšší meziroční růst byl zaznamenán ve Slovinsku a Estonsku (shodně +0,3 p. b.).

Ze zemí mimo EU dosáhlo v roce 2022 nejvyššího podílu ukazatele GBARD na HDP Japonsko (1,70 %). Hranici jednoho procenta HDP překonala již pouze Jižní Korea (1,38 %). V případě Spojených států byl podíl nižší (0,73 %) a vyrovnal se tak průměrné hodnotě EU.

Pokud vztáhneme státní rozpočtové výdaje na VaV **na jednoho obyvatele daného státu**, pozice České republiky bude výrazně horší než v případě podílu GBARD na HDP. V Česku byly sice v roce 2022 státní rozpočtové výdaje na VaV na jednoho obyvatele (149 Eur) cca 2krát vyšší než na Slovinsku, ale stále téměř 2krát nižší než byl průměr za EU (263 Eur) a 3,5krát nižší než v sousedním Německu.

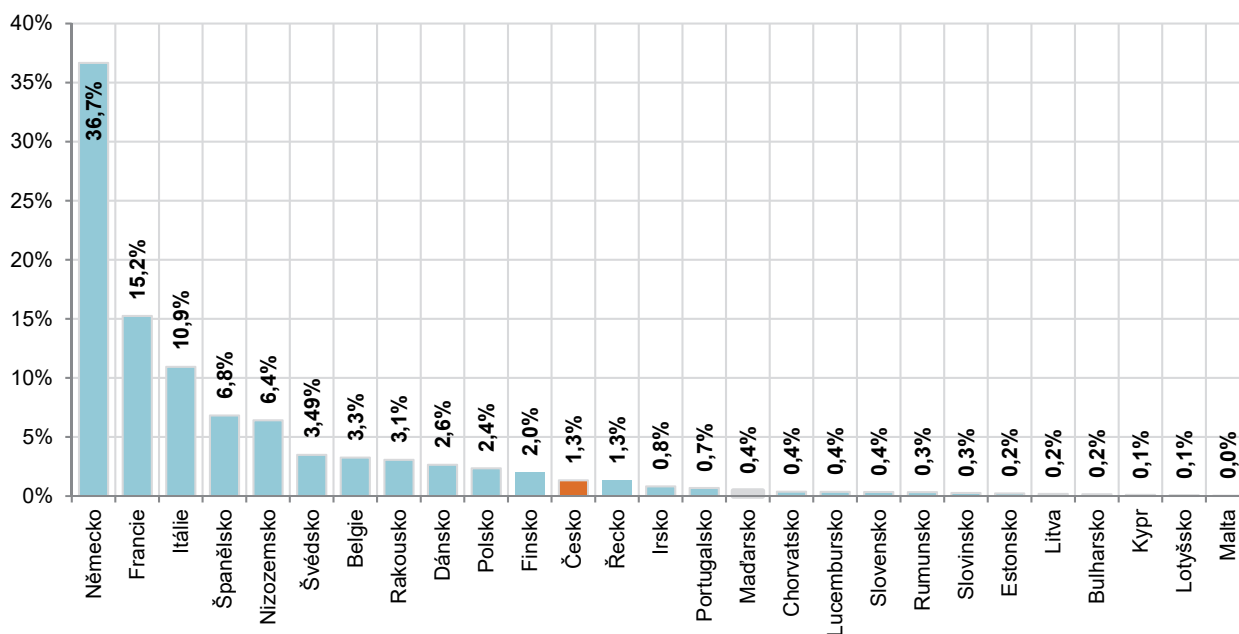
⁵⁰ Jedná se o revidované hodnoty HDP na základě revize národních účtů provedené v zemích EU v roce 2024.

⁵¹ V prosinci 2024 Eurostat zveřejnil i předběžné údaje za rok 2023, které jsou uvedeny v tabulkové příloze.

V **absolutním vyjádření** šlo v roce 2022 z národních veřejných zdrojů Německa prostřednictvím přímé podpory do VaV celkem 43,1 mld. eur, tj. 37 % z celkových státních rozpočtových výdajů na VaV v zemích EU (117,4 mld. eur). Ve druhé Francii byla investována necelá polovina (15,2 %; 17,9 mld. eur) toho co v Německu. Státní rozpočtové výdaje na VaV těchto dvou zemí v souhrnu dosáhly více než polovinu (51,9 %) celkových státních rozpočtových výdajů na VaV zemí EU. V **Česku** bylo na VaV vynaloženo ze státního rozpočtu 1,6 miliard eur, které se rovnaly **1,3 %** celkových výdajů zemí EU.

Spojené státy v roce 2022 podpořily z veřejných prostředků výzkum a vývoj částkou 177,5 mld. eur. Japonsko z veřejných prostředků financovalo VaV ve výši 68,8 mld. eur. Jižní Korea podpořila z veřejných zdrojů VaV částkou 21,9 mld. eur. Státní rozpočtové výdaje na VaV dosáhly v Číně v roce 2022 celkem 18,6 mld. eur.

GRAF 2-15: Podíl státních rozpočtových výdajů na výzkum a vývoj v jednotlivých zemích EU na celkových státních rozpočtových výdajích na výzkum a vývoj EU; 2022

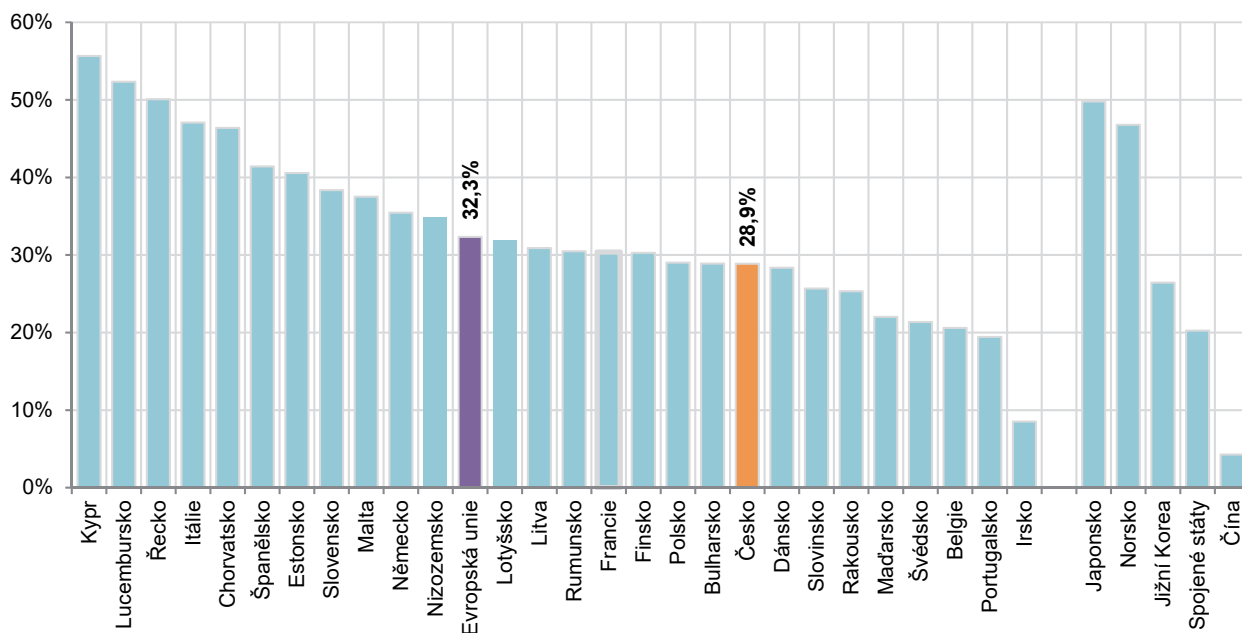
Zdroj: Eurostat a vlastní dopočty ČSÚ

Pokud srovnáme zastoupení státních výdajů na celkových výdajích na VaV (ukazatel GERD), v roce 2022 se **státní rozpočtové výdaje podílely z jedné třetiny na financování VaV v zemích EU**. O 3,5 procentního bodu byl nižší v případě Česka (28,9 %). V Německu to bylo 35,5 %. Z více než poloviny se stát podílí na financování VaV na Kypru, v Řecku nebo Lucembursku. Naopak ve Švédsku, Belgii a Portugalsku se GBARD podílí jen cca z jedné pětiny na celkových výdajích na VaV (ukazatel GERD) v těchto zemích. Nejmenší podíl byl v roce 2022 zaznamenán v Irsku, a to pouze 8,5 %⁵².

Ze zemí mimo Evropskou unii dosáhl podíl státních rozpočtových výdajů na VaV na celkových výdajích na VaV nejvyššího podílu v Japonsku (49,8%) a v Norsku (46,8 %). Polovičních hodnot dosáhly Jižní Korea (26,4 %) a Spojené státy (20,2 %). V případě Číny byl podíl GBARD na celkových výdajích na VaV velmi nízký, a to pouze 4,3 %.

⁵² Tento nízký podíl je důsledkem vysokého nárůstu celkových výdajů na VaV v Irsku v roce 2022 oproti roku 2021. V přechodících letech podíl GBARD na GERD dosahoval hodnot blízkých 20 %.

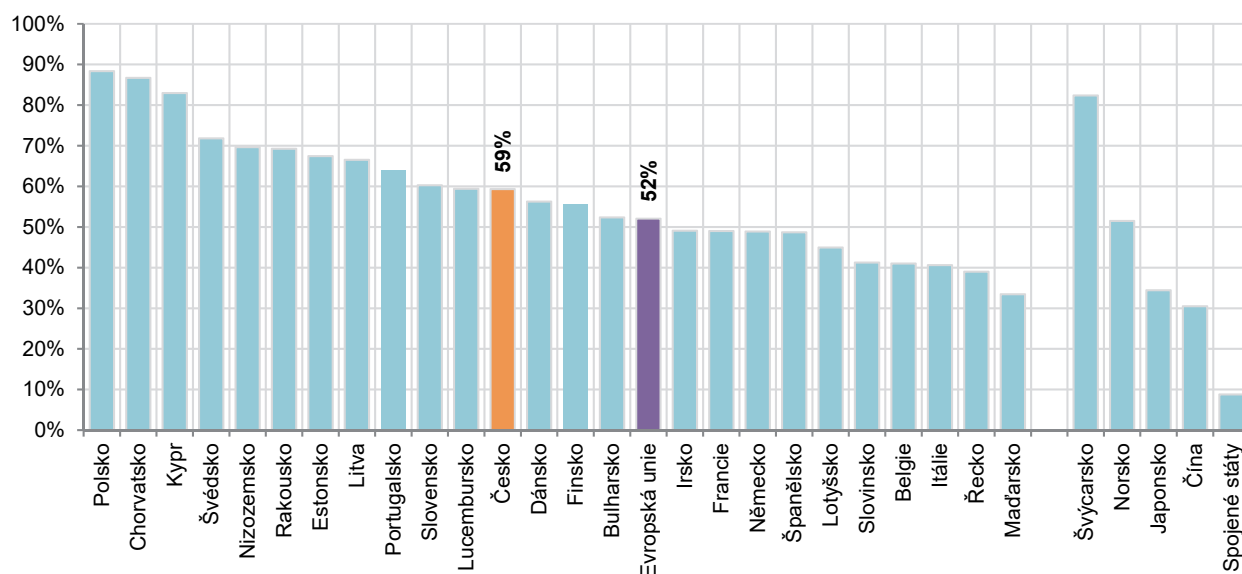
GRAF 2-16: Státní rozpočtové výdaje na výzkum a vývoj v zemích EU a vybraných státech světa – jako podíl na celkových výdajích na VaV těchto zemí; 2021 a 2022

Zdroj: Eurostat a vlastní dopočty ČSÚ

V zemích EU dlouhodobě směřuje největší část podpory do **všeobecného rozvoje znalostí** (SEO12 + SEO13). Jedná se převážně o základní výzkum prováděný vysokými školami nebo veřejnými výzkumnými institucemi. Výši podpory v těchto socioekonomických cílech ovlivňuje systém veřejné podpory VaV uplatňovaný v dané zemi. V roce 2022 byla v průměru **EU** alokována do všeobecného rozvoje znalostí více než **polovina celkové státní rozpočtové podpory na VaV** (konkrétně 52 %). V případě Česka byl tento podíl vyšší a dosáhl 59 %. Mezi členskými zeměmi EU dosáhly vůbec nejvyššího podílu Polsko (88 %), Chorvatsko (87 %) a Kypr (83 %). Na opačném konci žebříčku zemí dle výše podílu se umístilo Maďarsko (33 %) a Řecko (39 %).

GRAF 2-17: Státní rozpočtové výdaje na výzkum a vývoj – Všeobecný rozvoj znalostí (SEO12+SEO13) v zemích EU a vybraných státech světa (% podíl na celkových GBARD); 2022

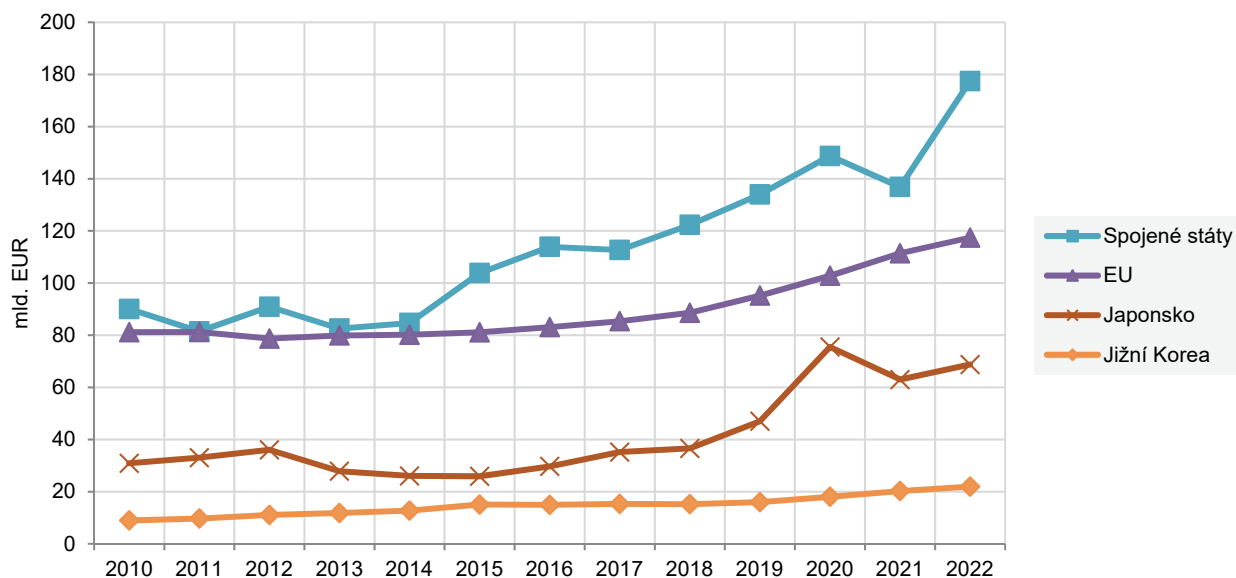

Zdroj: Eurostat a vlastní dopočty ČSÚ

Z mimoevropských zemí byl podíl státních rozpočtových výdajů na VaV směřovaný do všeobecného rozvoje znalostí velmi nízký ve Spojených státech (pouze 9 %), kde byl nejvíce podpořen výzkum a vývoj v oblasti obrany (45 %). Ve Spojených státech je veřejná podpora VaV organizována odlišně než v evropských zemích. Naproti tomu v Japonsku má veřejná podpora VaV na vysokých školách a ve veřejných institucích větší tradici než ve Spojených státech. Podíl výdajů na všeobecný rozvoj znalostí na celkových státních rozpočtových výdajích na VaV zde dosáhl 34 %.

GRAF 2-18: Státní rozpočtové výdaje na výzkum a vývoj ve vybraných zemích v mld. eur; 2010–2022

Zdroj: Eurostat a vlastní dopočty ČSÚ

Od roku 2010 státní rozpočtové výdaje na VaV v EU pomalu kontinuálně rostly, z 81,2 mld. eur v roce 2010 na 117,4 mld. eur v roce 2022. Ve Spojených státech byl nárůst výraznější, zejména pak od roku 2015, kdy se Spojené státy v podpoře VaV začaly vzdalovat Evropské unii. V roce 2021 ale nastal zlom a státní rozpočtové výdaje na VaV ve Spojených státech poklesly o 8 %. V roce 2022 se naopak státní podpora VaV skokově zvýšila na 177,5 mld. eur. V Japonsku státní rozpočtové výdaje na VaV vzrostly z 30,9 mld. eur v roce 2010 na 68,8 mld. eur v roce 2022. V Jižní Koreji státní rozpočtové výdaje na VaV v období 2010 až 2022 kontinuálně mírně rostly. V roce 2022 dosáhly výše 21,9 mld. eur.